Päewaleht

Tänasel lehel 8 külge

PÜHAPÄEVAL HINNATA KAASANDED
PILKE- JA NALJALEHT „KRATT" JA KUNSTI ERILISA
„KUNST JA KIRJANDUS"

Toimetus ja talitus: Pikk tän. 2. Kontor avatud 9—5. Ärijuhatuse kõnetunnid 9—11. Aadress: „Päevaleht" Tallinn, postkast 435

Telefonid: Keskjaama väljakutse nr. 428-83 igal tööpäeval kella 8—17. Kella 17-nest alates kuni kella 8-ni teisel hommikul ja pühapäeviti on kasutada järgmised numbrid: nr 428 84 lehe kontor, aksehoidja ja Pika t. raamatukauplus; nr 428 85 lehe ekspeditsioon, nr. 428-86 trükikoja kontor; nr. 428-87 peatoimetaja Tammer; nr 428-88 toimetuse kaugekõned ja nr. 428-89 ärijuhatus. Pärnu m. ja Suur-Karja tän. nurgal asetseva raamatukaupluse tel. nr. 446-11 ja 479-25

Peatoimetaja H. TAMMER

Üksik number 7
Jlmub 7 korda nä
TELLIMISHINNA

1 kuu postiga 1 kroon 80 senti.
2 kuud „ 3 „ 60 „
3 kuud „ 5 „ — „
Üle 3 kuu korraga tellides iga järgneva kuu eest 1 kr. 50 s.
Välismaale 4 kr. kuus.

Kuulutustehinnad: kuulutuste küljel 6
ja teksti sees 17 senti mm veeru laiuses.
kuni Kr. 3.— poole hinna

Kuulutuste koha valikut ei ki
Kuulutusi võetakse vastu lehe jooksvasse numb
laupäeval kl. 10-ni
Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. Ne
vastav postmark on lisat

Nr. 22 — Pühapäeval, 23. jaanuaril 1938 — XXX

Jakob Liiw asetati mulda

Kogu Rakvere matusel. — Palju järelhüüdeid ja pärgi

Rakvere, 22. 1. Matusetalitus algas Rakvere tuletõrjeühingu saalis täna kell 12 päeval. Vaatamata tuisusele ilmale, kogunes avar saal rahvast puupüsti täis. Kohal olid kõik Rakvere seltskondlikkude organisatsioonide ja omavalitsuse esindajad, neist 13 lippudega. Matusetalituse pidas Pauluse koguduse õpetaja A. Aabel. Matusetalitusel laulis rahvamaja segakoor E. Raatma juhatusel ja 1. diviisi orkester ltn. Lingjärve juhatusel. Kohalik solist Kustav Jõe kandis ette Jakob Liivi eelviimse laulu „Õhtul", mille Jakob Liiv luuletas haigevoodis 17. novembril. Sellele laulule komponeeris viisi eile õhtul kohalik helilooja Robert Heinmets. Järelhüüdeid kirjanikule oli 20.

Esimesena võttis sõna E. Raatma, kes kõneles haridusminister kol. Jaaksoni nimel. Eesti Kirjanduse Seltsi ja kirj. sihtkapitali poolt ütles viimseid tervitusi Jaan Roos. Edasi võtsid sõna maavalitsuse esimees Karl Paju, Rakvere linnapea H. Aaviksoo, linnavolikogu esimees A. Palgi, „Noor-Eesti" kirjastuse poolt A. Mihkla ja väike-maarjalaste nimel koolinõunik M. Meos. Ja veel palju teisi.

Sõnavõtjate aeg oli piiratud 2-le minutile, kuid sellele vaatamata kestis matusetalitus 2 tundi. Kell 2 kanti J. Liivi puusärk välja ja rongkäigus liiguti Rakvere linna surnuaiale. Ka surnuaiale kogunes väga suur hulk pealtvaatajaid.

Matusetalituse surnuaial pidas õpetaja A. Aabel. Rakvere kõikide organisatsioonide ühise pärja pani Viru maavalitsuse abiesimees A. Raatma, ja E. Kirjanduse Seltsi, Kirjanikkude liidu ja sihtkapitali nägusa loorberipärja asetas Jaan Roos. Matusetalitus lõppes kell 3 päeval.

N. Vene piirivalve rikk[us] Soome piiri

Soome piirivalvur sai raskesti haava[tada]

Helsingi, 22. 1. (ETA) Täna hommikul leidis Soome-Nõukogude Wene piiril Karjala Kannaksel aset jäme piiririkkumine Nõukogude piiriwalwurite poolt. Kell 8.23 tulistas Nõukogude Wene kahemeheline piiriwalwe patrull rewolwreist kaht Soome piiriwalwurit, kellest üks sai raskesti haawata.

Wahejuhtum leidis aset Raajuli kordoni lähedal, 191-st piiritulbast 75 meetrit lääne pool. Juurdlusega selgus, et haawata saanud Soome piiriwalwur oli wiibinud Soome territooriumil. Kannakse piiriwalwe komandant ühes teiste piiriwalwe esindajatega sõitis sündmuskohale. Mõõtmistega alustati wiiwitamatult. Sündmusest teatati ka Nõukogude Wene piiriwalwe wõimudele. Haawata saanud piiriwalwur toimetati Wiiburi sõjawäehaiglasse, kust pärast lõunat kell 16 teatati, et haawatu seisukord o[n] ... bistanud ühe kopsutiiw[a]

Rootsi-Soome[-Eesti] nõupidam[ine]

Helsingi, 22. ... mate" teatel kohta Eesti piirivalveväe ... päevil Tallinnas, ... vahetamise küsimu[s] ... rivalve vahel. Nõ ... möödunud aasta d... gis peetud nõupida[misel] ... pidamisel käsitleta ... lisi küsimusi alust ... piirivalve esindaja ... täna hommikul He[lsingist] ... reisi Tallinna.

Metsaülemad üleriiklikult koos

Põllutööminister kõneles metsameestele

Eile peeti põllutööministeeriumi ruumes üleriiklik metsaülemate koosolek, mille kokku kutsus riigimaade ja -metsade valitsuse direktor mitmesuguste metsanduslike ja sellega ühenduses olevate teiste küsimuste selgitamiseks.

Koosoleku avas riigimaade ja -metsade valitsuse direktor J. Luik. Koosolekul viibis ka põllutööminister, kes metsaülemaid tervitas ja pikemas kõnes selgitas viimasel ajal meie metsade alal saavutatud töö tulemusi ja valitsuse samme meie metsamajapidamise olukorra parandamiseks. Minister tähendas, et metsamehed on võinud viimastel aastatel metsade alal teha rahulikku tööd. Meie metsade liigsele raiumisele on tehtud lõpp. Edasi tähendas minister, et tema on saanud kirju, et mõnedes metskondades tuleb rahvaga läbikäimisel esile arusaamatusi. Minister pani metsaülematele südame peale, et nad hoolitseksid selle eest, et asjaajamine ja läbikäimine rahvaga oleks kõikjal vastutulelik ja sõbralik. Lõpuks soovis minister metsaülematele nende töös kõigiti edu ja arvas edaspidistel võimalustel külastada ka metskondi koha peal. Ministri kõne võeti metsaülemate poolt vastu korduvate kiiduavaldustega.

Pärast ministri kõnet metsaülemad asusid oma töö päevakorra juure. Päevakorras oli: 1) metsakaitse ja -katseasjanduslikke küsimusi, 2) metsamaterjalide ülestöötamise ja väljaveo korraldamise küsimused, 3) riigimetsateenijate kogude organiseerimine, 4) aktuaalseid küsimusi metsamajapidamise alalt ja 5) koosolekul algatatud küsimusi.

Ainult häid mööbleid
Merska mööblitööstuse

ladus müüa
Uus tän. 28. Telef. 442-93.

Suures valikus magamis- ja söögitoad, suured ja väikesed kirjutuslauad, raamatukapid, diivanid, kušetid, tugitoolid jne. Eriti kasulik on väljaspoolt Tallinna mööbli ostjaile. Mööbel on puhtast ja kuivast materjalist valmistatud, lõhkikuivamist ei ole karta ega parandust ei tarvita.
Tallinn, Uus tän. 28.

Teruel — ei-kellegi-m[aa]

Vabatahtlike tagasitõmbamine maksab 3 mi[ljonit naela]

Saragossa, 22. 1. (ETA) (Reuter) Purustatud ja palju kannatada saanud Teruel on nüüd muutunud ei-kellegi-maaks, mille pärast walitsuswastased ja walitsuswäed peawad meeleheitlikku wõitlust. Õhujõudude ja suurtükiwägede tegewus oli kogu möödunud nädala jooksul wäga elaw. Walitsuswastased on wasakul tiiwal murdnud walitsuswägede rindesse lehwikukujulise lünga ja püüawad linna järkjärgult ümber haarata. Nende walduses on praegu La Muela ja El Muleton. La Muela on suur ja lage kolmnurgakujuline platoo, kallakuga Terueli poole. Ta asetseb Teruelist edelapool. El Muleton kujutab endast põhjapoolt linna sisse ulatuwat kõrgustikku. Walitsuswägede käes on Santa Barbara kõrgustik, mis walitseb Terueli üle kirdepoolt; ja kõrgem mägi Mansueto, mis asetseb linnast ida pool. Terueli ei saa oma käes pidada enne, kui La Muela on wallutatud, mis on walitsuswastaste käes. Samuti ei saa linna oma ... mata Santa Barbarat, ... de käes. Seepärast w... oma rünnakud Santa ... wäed kaitsewad suure ... mussest näib suurelt o... saatus.

London, 22. 1. ... legraphi" teatel olewat ... peakomisjonil walmime ... miseks Hispaaniast kan... kolm miljonit naela. ... summast tasuda 400.00...

Barcelona, 22 ... kellonist teatatakse, et ... on pommitanud Caste... tamine on nõudnud se... des 50 isikut on saanu...

Puhastustöö Hiina väejuhtide hulgas

Nõukogude eksperdid Hiina sõjaväes

Schanghai, 22. 1. (ETA) (Reuter) Hankoust teatatakse, et äsjatoimunud puhastustööle Hiina kõrgemate wäejuhtide hulgas on nüüd järgnenud rida uusi nimetusi. Teiste hulgas on uueks Schetschuani prowintsi kuberneriks nimetatud endine wälisminister kindral Tschangtschun. Senine kuberner Luihsiang suri neil päewil pärast pikka haigust. Kuna tõenäolisest konflikt wenib pikale, siis on Hiina walitsus asunud arendama Schetschuani, Kueitschou, Jünnani, Hunani ja Kuangsi prowintside sõjawäejõudusid. Loodetakse, et need prowintsid suudawad warustada Hiina sõjawägesid suurte wäeüksustega. Hiina otsust wastupanu jatkata näitab asjaolu, et Kueitschou ja Jünnani prowintsidesse on saadetud sõjawälisi asjatundjaid, nende hulgas 8 Nõukogude eksperti. Neile on ülesandeks tehtud lõpule wiia 50.000 mehe wäljaõpetamine Miao suguharust, keda peetaks wahwaiks ja karkmatuiks sõdureiks.

Schanghai, 22. 1. (ETA) (Reuter) Hiina allikast teatatakse, et Honani kuberner kindral Liuschih on wangistatud oma kohuste mittetäitmise pärast. Kindral Liuschih'd peeti Tschiang Kaischeki lähemaks kaastööliseks.

Terror Nankingis

Hongkong, 22. 1. (ETA) (Reuter) Nankingis ja ümbruskonnas walitseb endiselt terror. Suur osa Nankingist põleb ikka weel. Endine jõukam linnaosa ja kaupluste piirkond on muutunud mustendawate aherwarte rägastikuks, kus ümberhulkuwad koerad on ainukeseks elumärgiks. Hiina elanikkond on peaaegu täielikult põgenenud, wälja arwatud põgenikelsoon, mis seni on pääsnud laastamisest.

Osaline muudatus raudtee veotariifides

Walitsus kinnitas raudtee weotariifide osalise muudatuse. Nimelt wähendatakse mõningate tööstuste kaubaweo soodustusi, nimelt õli-, wineeri- ja tselluloositööstuse alal.

H. Rebane Helsingi Eesti seltsi auliikmeks

Helsingi, 22. 1. (ETA) Helsingi Eesti seltsi koosolekul valiti seltsi auliikmeteks Eesti endine saadik Helsingis, H. Rebane ühes abikaasaga.

Põllutöökoja juure loodi veeühisuste keskkomitee

Põllutöökoja juhatus kinnitas põllutöökoja juure loodava veeühisuste keskkomitee põhimääruse.

Põhimääruse järele veeühisuste keskkomitee on põllutöökoja organ, mille tegevusest otseselt veeühisuste esindajad võtavad osa. Põhimääruse järele on veeühisuste keskkomitee ülesandeks veeühisuste üldhuvide kaitse, tööde ühtlustamine ja nõuande korraldamine. Veeühisuste keskkomitee organiteks on: asemikkudekogu, juhatus ning põllumeeste konventide veeühisuste komiteed.

Masinad metsatööle

Reedel o.-ü. Tilga ja Ko demonstreeris Kurna metsas metsaülestöötamiseks konstrueeritud mootorsaagi. Demonstratsiooni olid jälgima tulnud metsaülemad, kes wiibisid parajasti Tallinnas kongressil; linna metsaülem Tabur, Eesti Metsatööstuse aktsiaseltsi direktor Saks, inspektorid Kruuse ja Keerdoja; Eesti metsa ja tselluloosi aktsiaühingu metsaosakonna juhataja Keller ja erametsatööstuse esindaja Kepp.

Mootorsaag wajab töötamiseks ainult 4 meest: 2 sae juures ja 2 saetud materjali koristamiseks. Tunni kestes tarwitab saemootor 25 sendi eest õli- ja bensiinisegu. Saag lõikas 50 sekundiga läbi 48-tollise puu tüwe.

Demonstratsiooni jälgijad leidsid, et selline mootorsaag suudab metsatööstuse mehhaniseerimisel täita oma ülesandeid ja asendada edukalt inimtööjõudu, kui sellest puudus juhtub olema.

Ühtlasi demonstreeriti ka erilisest konstrueeritud autot, mis wõimaldab jõulist sõitu igasugusel maastikul. Auto omab kaks mootorit ja nelja-ratta-weo. Sõiduk wõib edasi liikuda ka padrikus, murdes maha teibajämedusi puid.

N. Vene Rumeenia saadik lahkub

Bukarest, 22. 1. (ETA) (Havas) Nõukogude Liidu saadik Bukarestis Ostrowski esitas eile kuningale oma ärakutsumise-kirjad. Ostrowski lahkub Bukarestist kohe. Nõukogude esindajaks Rumeenias jääb kuni uue korralduseni asjadeajaja. Teatawasti Ostrowski pöördus palwega oma walitsuse poole, et ta kutsutaks tagasi Bukarestist.

Moskva mälestas Lenini surmapäeva

Moskwa, 22. 1. (ETA) (Tass) Kogu Nõukogude Liit märkis 21. jaanuaril Lenini surma 14. aastapäewa. Kõikjal peeti leinamiitinguid ja korraldati aktusi Lenini mälestuseks. Ajakirjandus awaldas artikleid, mis olid pühendatud Lenini elule ja tööle. Õhtul oli Moskwa Suures teatris pidulik leinaaktus, millest wõtsid osa erakonna ja walitsuse juhid.

Poodi kaks araablast

Jerusalem, 22. 1. (ETA) (Reuter) Siin poodi laupäewal kaks araablast, kes olid wõtnud osa Briti arheoloogi Starkey tapmisest.

Kolm hukkamist Berliinis

Berliin, 22. 1. (ETA) (DNB) Täna hukati siin rahwakohtu poolt riigiäraandmise pärast surma mõistetud kodanikud Bernhard Diehl ja Felix Bobek. Samuti hukati juba juunikuus riigiäraandmise pärast surma mõistetud Arthur Peschke, kes oli tabatud salakuulamisel ühe wõõra riigi kasuks.

Kahjulik otsus Poolale

Warsawi, 22. 1. (ETA) (Hawas) Rahwuswahelise metsakonwentsiooni aastakoosolekul üheksa riigi — Austria, Soome, Poola, Läti, Rumeenia, Rootsi, Tschehhoslowakkia, Nõukogude liidu ja Jugoslaawia — metsaeksportööride esindajad wõtsid wastu otsuse wähendada mainitud riikide metsawäljaweo kontingenti 1938. aastal Kanada kasuks wiie protsendi wõrra. See otsus awaldab tugewat mõju Poola wäliskaubanduse tasakaalule, sest mets on Poola tähtsamaks wäljaweoartikliks.

Inglismaal luuakse rahvuskirik

London, 22. 1. (ETA) Lehed teatawad silmapaistwalt ühe rahwuskiriku loomise kawatsusest Inglismaal. See kawa on wälja töötatud Inglismaa kirikute esindajate poolt Canterbury peapiiskopi juhatusel. Uue kirikliku organisatsiooni eesotsas seisaks peakomitee, mille esimeheks oleks alati Canterbury peapiiskop. Kawa esitatakse nüüd Inglise wabakirikutele.

Laevade kokkupõrge Elbe jõesuus

Cuxhaven, 22. 1. (ETA) (DNB) Reedel walitses Elbe jõesuus tihe udu, mille tagajärjel põrkasid kokku Norra mootorlaew „Brattdal" ja Brasiilia aurik „Bage". „Brattdal" sai raskesti wigastada.

Venemaal ... amet...

Moskwa, 22. 1. ... piirkonnas on wiis põl... ku hukatud. Neid süü... lise organisatsiooni liik...

Uus rektor L[woWis]

Lwow, 22. 1. (E... uueks rektoriks on ii... dr. Edmund Bulanda.

Telegramm[id]

Saksa sõjawäedelegat... las, külastas ratsawäe ... Laupäewal delegatsioon ... seid lahinguwälju.

Hitleri ja Jugoslaawia ... juuresolekul awati laupä... mene arhitektuuri ja kun...

Riigisekretär ja wäl... Wilhelm Bohle asus Ung... pesti. Bohle jääb Budape...

Politse[i]...

Liiklemismääruste ri... protokolli Jakobsoni tän. ... dajale Johannes Kaalil... ülesõidukohal waatamata ... dele ei peatanud oma ho... auto, pidi tekkima kokkup... juht weel wiimasel minut... lile koostas politsei pro... mise ning politsei korrali...

Määrustewastane lii... paigu pidas politsei Uu... nurgal kinni lihunik Al... Kungla tän. nr. 13—9 ... kes liha määrustewastas... tud kastis. Mees ühes ... jaoskonda, kuhu talle är... kohane regi liha wäljaw...

Joobnud olekus ilmu... Margot, kelle elukoht Ja... kinni Narwa maantee ja...

Walgustamata tagu... sõitmise pärast koostas ... nr. A-962 ning A-326 ...

Mitte aktivitee[t] ...

Meie väliskauban[dus] ... milj. kr. sisseveo, ag... luga, nagu oli satt... eilsesse lehte osa...

Mussolini soovib läbirääkimisi Britiga

London, 22. 1. (ETA) (DNB) „Daily Telegraph" teatab, et Mussolini on hiljuti pöördunud peaminister Chamberlaini poole soowiawaldusega uuesti alustada Inglise-Itaalia läbirääkimisi. Paistab aga, et Inglismaa ei kawatse praegu sellele soowile wastu tulla. Kuuldused sir Robert Vansittarti külaskäigust Itaaliasse on juba eile ametlikest ringkonnist ümber lükatud.

Danzigis paljastati kommunistide keskus

Danzig, 22. 1. (ETA) (DNB) Danzigi poliitiline politsei on paljastanud kommunistliku propagandakeskuse, mida juhtis keegi Schepanski nimeline isik. Schepanski on seisnud ühenduses maapäewa ühe endise rahwasaadikuga, kes on praegu Stokholmis kommunistliku keskuse juhiks. Kohe pärast reisi Stokholmi wangistati Schepanski koos hulga teiste kaassüüdlastega.

Poola revolutsiooni 75. aastapäev

Warsawi, 22. 1. (ETA) Kogu Poola pühitses laupäewal suure pidulikkusega rahwusliku rewolutsiooni 75. aastapäewa. Sel puhul peaminister kindral Slawoj Skladkowski andis wiimaste ellujäänud rewolutsiooni-weteraanide auks wastuwõtu.

„Poola peab saama võimsaks"

Wilno, 22. 1. (ETA) (Pat) Rahwusliku ühenduse laagri uus juht kindral Skwarczynski seletas tema lahkumise puhul korraldatud wastuwõtul muuseas: Poola peab saama wõimsaks, sest tema geograafiline asend nõuab seda. Et riik oleks wõimas, selleks peab rahwas olema organiseeritud ja aus. Kogu rahwas peab töötama riigi wõimsamaks muutmise kasuks. Oma uuel kohal mina ei kawatse käia parempoolsete ega pahempoolsete teed. Ka mitte keskteed, nagu seda mõned arwawad. Mina lähen teed mööda mida mulle näitab minu kõrgem juht ja mis wiib rahwa ja riigi heaolu suunas.

Suured võimupiirid Prantsuse kindralstaabi ülemale

Pariis, 22. 1. (ETA) (Reuter) Avaldati kolm dekreeti, millega määratakse kindlaks kindral Gamelin'i uued võimupiirid riigikaitse peastaabi ülemana. Esimene dekreet määrab, et riigikaitse peastaabi ülema üldiseks ülesandeks rahu ajal on kaitseministri volitusel uurida ja korraldada küsimusi, mis temale usaldatakse kaitseministri poolt. Maaväe ja õhuväe alal on tema ülesandeks ühtlustada uurimusi sõja strateegilise ettevalmistuse asjus ja koostada operatsioonide ja mobilisatsiooni kavasid. Ka kombineeritud merioperatsioonide asjus ta võib saada samasuguse ülesande kaitseministrilt.

Teine dekreet määrab, et riigikaitse peastaabi ülem võib nõupidamiseks kokku kutsuda maaväe, õhuväe ja mereväe peastaapide ülemad ja rakendada oma teenistusse riigikaitse ülemnõukogu sekretariaadi.

Kolmas dekreet määrab, et riigikaitse peastaabi ülem on ühtlasi riigikaitseküsimuste uurimise komitee abiesimeheks.

USA mehhaniseerib oma sõjaväge

New York, 22. 1. (ETA) (Havas) „New York Times" teatab, et Ühendriigid kawatsewad mehhaniseerida oma sõjawäge. Mehhaniseerimine wiiakse läbi Ameerika sõjawäe moderniseerimise kawa ühe osana. Muuseas on ette nähtud 900—1.000 tanki ehitamine.

Ränk rongiõnnetus Mehhikos

Mehhiko, 22. 1. (ETA) (DNB) La Constancia waksali lähedal Guadalajara-Irapuato raudteel jooksis üks kaubarong roobastelt. Wedurijuht, kütja ja hulk isikuid rongi personaalist on saanud surma. Juurdlusel on selgunud, et roopad olid tundmatute isikute poolt rikutud. Ent arwatakse, et atentaat oli kawatsetud kiirrongile, mis liikleb samal raudteel.

Austrias paljastati natside lõhkemoonaladu

Wiin, 22. 1. (ETA) (Hawas) Steyris, Ülem-Austrias, on paljastatud rahwussotsialistide lõhkemoona ja kihutusmaterjali ladu. Politseil õnnestus ladu paljastada schiffreeritud kirja abil ühelt poliitiliselt wangilt Steyri wanglas. Kirjas soowitati lõhkemoona ja kihutuskirjandust üle wiia teise kindlamasse kohta.

Avastati 5000-aastane haud

Kairo, 21. 1. (ETA) (Reuter) Sakkaras awastati haud, mis on pärit teise dünastia ajast. See haud on kinni pitseeritud 5.000 aasta eest. Umbes kaks nädalat tagasi awastati seal suur haud esimese dünastia ajast.

Vilnomaal vangistati leedulasi

Warsawi, 22. 1. (ETA) (DNB) Lida maakonnas Wilnomaal areteeriti Leedu raamatukogude 12 ametnikku, keda süüdistatakse riigiwastases tegewuses.

Poolas uppus 20 mustlast

Warsawi, 22. 1. (ETA) (DNB) Radomi lähedal uppus Wisla jõkke 20 mustlast, kes oma sõidukitega tahtsid sõita üle kinnikülmanud jõe. Ent jää osutus liig nõrgaks ja murdus. Ellu jäi ainult paar naist ja last, kes olid wiimases wankris.

Allveepiraadid Vahemeres

London, 22. 1. (ETA) (DNB) „Daily Telegraph" teatab, et Inglise laewale „Clonlara'le" olewat paari päewa eest lastud torpeedo ühe tundmata allweelaewa poolt. Torpeedo ei ole aga tabanud laewa. See teade, millest nähtub, et allweelaewad on uuesti hakanud tegutsema Wahemeres, on tekitanud suurt ärewust laewasõiduringkonnis.

Moodsa tsivilisatsiooni üllatavad tulemused

Moodne elu vabastab inimesed moraaliköidikuist. — Kasvatus arendab luid ja lihaseid. - Suur väheteadmine ja vaimunõtruse tõus

Teadusemehed ei tea, kuhu nad lähevad

Alljärgner on katkend Alexis Carreli huvitavast „Tundmatust inimesest", mis peatselt ilmub eesti keeles E. Kirjanduse Seltsi väljaandel.

Sügavad muutused, mida inimese eluviisisse tõi teaduse rakendamine, toimusid alles hiljuti. Tõepoolest elame me veel ikka kesk tööstuslikku revolutsiooni. Seepärast on raske täpselt öelda, millist mõju on avaldanud kultuurinimestesse loomuliku eluviisi asendamine kunstlikuga ja täielik ümbruse muutus. Ent selle muutuse olemasolus pole kahtlust. Sest iga elusolend sõltub tihedalt oma ümbrusest ja kohandab end igale miljöömuundusele vastava muutusega endas. Seepärast peame kindlaks tegema, mis viisil on meid mõjutanud moodsast tsivilisatsioonist tingitud eluviis, kombed, toitlus, kasvatus ja intellektuaalsed ning moraalsed pruugid. Kas on progress meile õnnistuseks olnud? Seda tähtsat küsimust võime ainult siis vastata, kui oleme hoolikalt uurinud nende rahvaste olukorda, kes esimesena kasu said teadusliikunde avastuste praktikalisest rakendamisest.

On selge, et inimesed tervitasid rõõmuga moodsat tsivilisatsiooni. Nad hülgasid maa ja voolasid kokku suurlinnadesse ja vabrikuisse. Nad omastasid innukalt uue ajastu eluviisi ja teotsemis- ning mõtlemislaadi. Nad loobusid kõhklemata oma vanust harjumustest, sest need nõudsid suuremat jõupingutust. Vabrikus või büroos töötada on vähem väsitav kui talus. Aga isegi maal on uued tehnikavõtted pehmendanud elukarmust. Moodsad majad teevad elu kõigile kergemaks. Oma mugavuse, soojuse ja meeldiva valgustusega loovad nad elanikes puhkus- ja rahuldustunde. Ajakohased uuendused neis vähendavad tunduvalt tööd, mida möödunud päevil majapidamine nõudis naistelt. Lihastetöö vähenemise ja komfordi omandamise kõrval on inimesed rõõmuga omaks võtnud eesõiguse mitte iial liiksi olla, lõhustada end suurlinna loendamatutest tõmbenumbreist, elada kesk määratut hulka ja iial mitte mõtelda. Samuti nad hindavad kõrgelt seda, et puhtintellektuaalne kasvatus on vabastanud neid kõigist moraaliköidikuist, mida neile asetas puritaanne distsipliin ja usundilised põhimõtted. Tõepoolest on moodne elu nad vabastanud. Ta on kihutanud neid igal võimalikul teel rikkust omandama, eeldatud üksnes, et need teed ei vii vanglasse. Ta avab neile kõik maakera maad. Ta on vabastanud neid igasugusest ebausust. Ta lubab neile nende seksuaalsete ihade sagedat eritamist ja kerget rahuldamist. Ta on kõrvaldanud sunni, distsipliini, pingutused, kõik ebamugava ning vaevanõudva. Inimesed, eriti ülamate klasside liikmed on materjaalsest vaatepunktist võttes õnnelikumad kui varemalt aegadel. Ja ometi loobuvad üksikud aina enam hindamast moodsa elu ajaviidete mõllu ja vulgaarseid lõbusid. Mõnel juhul ei luba tervis neid igavesti jatkata neid toitumise, alkoholismi ja suguelu liialdusi, millele neid on viinud igasuguse distsipliini kadu. Peale selle jälgib neid kartus kaotada oma kohta, elatusvahendeid, hoiusummasid ja varandust. Nad ei suuda rahuldada kindlustarvet, mis elab meie kõigi sisemuses. Vaatamata sotsiaalsele kindlustusele tunnevad nad muret tuleviku pärast. Need, kes suudavad mõtelda, muutuvad rahulolematuks.

Sellele vaatamata on kindel, et tervis üldiselt paraneb. Mitte ainult suremus ei lange, vaid iga indiviid on ilusam, suurem ja tugevam. Tänapäeval kasvavad lapsed pikemaks vanemaist. Hea toidu ja kehaharjutuste määratu hulk on suurendanud keha ja selle lihasejõudu. Rahvusvahelistel mängudel on parimad võistlejad sageli pärit Ameerikast. Ameerika ülikoolide spordimeeskondades leidub palju indiviide, kes on tõesti suurepärased inimolendite eksemplarid. Praeguse kasvatuse juures arenevad täiuslikult luud ja lihased. Ameerikal on õnnestunud taaselustada antiikse ilu imetlusväärseimaid vorme. Ometi pole igasugustel spordialadel silmapaistvatel ja kõiki moodsa elu paremusi nautivail inimestel pikk eluiga sagedam kui nende esivanemail. See vahest on isegi harvem. Nende vastupanuvõime väsimusele ja tiilinale näib kahanenud olevat. Paistab, et loomuliku kehalise tegevusega, eluraskustega ja ilmastiku karmusega harjunud inimesed, nagu seda olid meie sportlaste isad, suutsid taluda raskemaid ning kestvamaid pingutusi kui nemad. Me teame, et moodsa kasvatuse saadused vajavad palju uud, head toitu ja korrapäraseid eluviise. Nende erkkond on õrn. Nad ei talu suurlinnaelu, büroode vangistust, töövaeva ja isegi mitte igapäevaseid eluraskusi ning kannatusi. Kergesti variseval nad kokku. Võibolla polegi hügieeni, arstiteaduse ja moodsa kasvatuse triumfid siiski nii õnnistusrikkad, nagu tahetakse meid uskuma panna.

Peame endalt küsima, kas suremuse langusel lapsepõlves ja nooreas pole oma varjukiljed. Nõrgad säästetakse sama hästi kui tugevad. Loomulik valik ei etenda enam oma osa. Keegi ei tea, milline on arstiteaduse poolt nii hästi kaitstud inimsoo tulevik. Aga mele ette asetuvad palju raskemad probleemid, mis nõuavad viivitamatut lahendust. Kõrvaldatud lastekoolerat, tuberkuloosi, difteeriat on hakanud asendama mandumishaigused. Samuti on õlge arvurikkad erkkonna ja vaimu häired. Mõnes osariigis ületab vaimuhaigete varjupaigus kinnipeetavate patsientide arv kõigis teistes haiglates kinnipeetavate oma. Samuti kui vaimuhaigus näivad sagedamaks muutunud olevat närvilised häired ja vaimunõtrus. Nad on individuaalse viletsuse ja perekondade laostumise mõjuvamaiks tegureiks. Vaimne mandumine on kultuurile palju ohtlikum kui nakkushaigused, millele seni hügieenikud ja arstid on ainuliselt piihendanud oma tähelepanu.

Määratuist rahasummadest hoolimata, mida Ühendriiges kulutatakse laste ja noorsoo kasvatusele, ei näi intellektuaalne eliit olevat kasvanud. Keskmine mees ja naine on kahtlemata haritum ja, vähemalt pinnaliselt võttes, peenemenum. Lugemishimu on suurem. Rahvas ostab rohkem ajakirju ja raamatuid kui endisil ajul. Teadusest, kirjandusest ja kunstist huvitatud inimeste arv on kasvanud. Aga enamikku neist köidab peamiselt halvemat liiki kirjandus ja järeleaimatud teadus ning kunst. Suurepärased tervishoidlikud tingimused, milles lapsed üles kasvavad, ja koolis nendele kulutatud hool ei paista olevat tõstnud nende vaimset ning moraalset taset. Võibolla on nende füüsilise arengu ja vaimse kasvu vahel teatud antagonism. Lõppude lõpuks me ei tea, kas suurem kehakasv teatud rassi juures tähendab edu, nagu praegu arvatakse, või mandumist. Kahtlemata on lapsed palju õnnelikumad koolides, kus on kaotatud sund, kus neid lastakse õppida ainult asju, millest nad huvituvad, kus ei nõuta arupingutust ega tahtelist tähelepanu. Millised on sellise kasvatuse tulemused? Moodsas tsiviliseeritud maailmas iseloomustab indiviidi peamiselt õige suur täiesti praktilisele elule suunatud aktiivsus, suur väheteadmine koos teatud kavalusega ja mingisugune vaimne nõtrus, mis jätab ta selle miljöö mõju alla, kuhu ta juhtub sattuma. Nähtavasti kahaneb iseloomu nõrgenedes intelligentsus. Vahest seepärast ongi see omadus, varemail ajul nii iseloomustav Prantsusmaale, seal märgatavalt langenud. Ühendriiges aga jääb vaimne tase madalaks, vaatamata koolide ja ülikoolide kasvavale arvule.

Moodne tsivilisatsioon ei suuda nähtavasti luua inimesi, kes on varustatud fantaasiaga, arukusega ja julgusega. Õieti nõueme igal maal riigiasjade eest vastutajate vaimse ja kõlbelise suuruse vähenemist. Rahanduslikud, tööstuslikud ja kaubanduslikud organisatsioonid on paisunud hiigelsuuriks. Neid ei mõjuta ainult selle maa olukorrad, kus nad on rajatud, vaid ka naaberriikide ja kogu maailma omad. Kõigi rahvaste juures muutuvad majanduslikud ning ühiskondlikud tingimused väga kiiresti. Peaaegu kõikjal vaieldakse jälle kehtiva riigikorra pärast. Suured demokraatiad vastavad näkku kohutavaile probleemidele, probleemidele, millest oleneb nende olemasolu ja mis nõuavad kiiret lahendamist. Ja me taipame, et vaatamata inimkonna määratulle moodsale kulturile asetatud lootustele, pole sel kultuuril õnnestunud arendada küllalt arukaid ja julgeid inimesi, kes juhiksid teda ohtlikul rajal, kus ta praegu komberdab. Inimolendid pole kasvanud nii kiiresti kui nende ajudest võrsunud institutsioonid. Peamiselt poliitiliste juhtide vaimsed ja moraalsed puudused koos nende nõmedusega tõukavad hädaohtu uusaegsed rahvad.

Lõpuks peame selgusele jõudma, kuidas uus eluviis mõjub tõu tulevikku. Naised on kiiresti ja selgelt vastanud muudatustele, mida esivanemate harjumustesse tõi tööstuslik tsivilisatsioon. Sündimus on järsku langenud. Seda tundus kõige varemini ja kõige tõsisemalt nende ühiskonnakihtide ning rahvaste juures, kes esimesena kasu said otseselt või kaudselt teadusliikude avastuste rakendamisest sõltuvast edust. Vabatahtlik sigimatus pole uudiseks maailma ajaloos. Teda on märgitud juba mõõdunud kultuuride teatud ajajärgus. See on klassiline sümptoom. Me teame selle tähendust.

Seega on küllalt ilmne, et tehnika poolt meie ümbruskonnas tekitatud muutused on meid sügavalt mõjutanud. Tulemused on oma laadilt üllatavad. Nad erinevad silmapaistvalt sellest, mida võis loota ja oodata igasugustest uuendustest elamukultuuris, eluviisis, toitluses, kasvatuses ja inimeste vaimses õhkkonnas. Kuidas saavutasime sellise paradoksaalse tulemuse?

Sellele küsimusele võiks vastata lihtsalt. Moodne tsivilisatsioon on raskustes seepärast, et ta meile ei sobi. Ta on loodud meie tõelise loomuse tundmuseta. Ta on sündinud teaduslike avastuste juhuslikkusest, inimeste kihudest ja illusioonidest, nende teoorlaist ja ihadest. Kuigi ehitatud meie jõupingutustega, ta ei sobi meie suuruse ega kehakujuga.

On selge, et teadus ei seira mingit plaani. Ta areneb huupi. Tema edenemine oleneb õnnelikest tingimustest, nagu geniaalsete inimeste sünnist, nende vaimulaadist, nende uudishimu suunast. Seda ei virguta kogun' soov inimeste olukorda parandada. Tööstusliku revolutsiooni võimaldanud avastused olenesid teadlaste intuitsioonide tujukusest ja nende elukäigu enam-vähem juhuslikest olukordadest. Oleksid Galilei, Newton või Lavoisier rakendanud oma vaimsed võimed keha ja teadvuse uurimisele, meie tänapäevane maailm oleks tõenäoliselt teissugune. Teadusmehed ei tea, kuhu nad lähevad. Neid juhib juhus, peenetundeline aimdus, teatud selgenägevus. Igatiks neist on omaette maailm, kus valitsevad oma seadused. Aeg-ajalt muutuvad neile selgeks teistele ähmased seigad. Üldiselt arendatakse avastusi täiesti tagajärgi ette nägemata. Aga ometi on tulemused ümber pöörranud maailma ja teinud moodsa kultuuri selleks, mis ta on

Teaduse rikkusest oleme välja valinud teatud osad. Ja meie valikut ei mõjutanud mingil viisil inimkonna kõrgemate huvide arvestamine. See toimus vastavalt meie loomulikude eelduste suunale. Uute leiutiste menu väärivaiks tegureiks on suurima mugavuse ja väikseima pingutuse printsiip, kiirusest, vaheldusest ning komfordist saabuv lõbu ja samuti enese eest põgenemise vajadus. Aga keegi pole endalt küsinud, kuidas talume eluriitmi tohutut kiirenemist, mis johtub kiireist liiklemisvõimalustest, telegraafist, telefonist, moodsaist ärimeetodeist, masinaist, mis kirjutavad ja arvutavad või toimetavad kogu endiste aegade majapidamisorjuse. See tendents, mille tõttu kõikjal läbi lõi lennuk, auto, kino, telefon, raadio ja lähemas tulevikus läbi lööb kaugenägemine, on niisama loomulik kui too, mis hämaras minevikus viis mele esivanemad alkoholi tarvitamisele. Auruküte, elektrivalgustus, lift, bioloogiline moraal ja toiduainete keemiline võltsimine on vastuvõttu leidnud ainult seepärast, et need uuendused on mõnusad ja mugavad. Aga vähimalgi määral pole arvestatud nende võimalikku mõju inimestesse.

Tööstuselu organiseerimisel on täiesti tähelepanuta jäänud vabriku mõju töölise füsioloogilisse ning vaimsesse seisundisse. Moodne tööstus rajaneb põhimõttele võimalikult väikese kuluga maksimaalselt toota, selleks et mõni üksikisik või isikute rühm teeniks võimalikult palju. Tööstus on suurdunud ilma igasuguse kujutluseta masinaid käitavate inimeste tõelisest loomusest ja kaalutlemata, missuguseid tagajärgi annab vabriku poolt pealesunnitud kunstlik eluviis töölistes või nende järglasis. Suured linnad on üles ehitatud meid vähemalgi määral arvestamata. Pilvelõhkujate kuju ja mõõted sõltuvad üksnes vajadusest saada maksimaalset tulu maapinna ruutjala eest ja pakkuda üürnikele meeldivaid bürooruume ja kortereid. See on põhjustanud hiiglahoonete ehitamise, kus on kokku surutud liiga suured inimmassid. Tsiviliseeritud inimesed armastavad sellist eluviisi. Nad naudivad oma elamute komforti ning banaalset luksust ega taipa, et on ilma eluks hädavajalisustki. Moodne linn koosneb hoonemürakaist ja pimedaist, kitsaist tänavaist täis bensiiniaure, söetolmu ja mürgiseid gaase, millesse ühikub taksiautode, veoautode ning vankrite müra, ja kus tungleb lakkamatult suur rahvahulk. On ilmne, et see kõik pol plaanitsetud elanikkude hüveks.

Meie elu mõjutab suurel määral kaubanduslik reklaam. Selle avaldamine toimub ikka kuulutaja, mitte tarbija huvides. Näiteks pannakse rahvas uskuma, et saj on parem jämejahu-leivast. Siis sõelutakse jahu aina põhjalikumalt ja nii võetakse temalt kõige kasulikumad osised. Selline menetlus võimaldab jahu kauem alal hoida ja kergendab leivategemist. Mõldrid ja pagarid teenivad rohkem. Tarbijad söövad alaväärtuslikku saadust, uskudes selle olevat midagi ülihead. Ja mais, kus teraviljasaadused on tähtsamaks toiduks, rahvas mandub. Reklaamile kulutatakse määratud summad. Seetõttu on tsiviliseeritud inimestele vältimatuks muutunud suur hulk toite- ja raviaineid, mis paremal juhul on kasutud, aga sageli kahjulikud. viivlisi juhib moodsat maailma nende ahnus, kes küllalt on kavalad tekitama üldist nõudmist neil müügilolevate kaupade järele.

Ometi pole meie eluviisi määrav reklaam alati õhutatud egoistlikest motiividest. Üksikisikute või nende gruppide huvide teenimise asemel taotleb ta sageli üldsuse hüve. Aga ta võib siiski kahjulikult mõjuda, kui lähtub neist, kel on inimesest väär- või puudulik arusaamine. Kas peavad näiteks arstid kiirendama väikeste laste kasvamist eriliste toitude ettekirjutamisega, nagu nad sageli teevad? Sellisel juhul rajaneb nende tegevus puudulikule asjatundmisele. Kas suremad ja raskemad lapsed on paremad kui väiksemad? Arukus, siidikus, julgus ja vastupanuvõime haigustele ei olene samust tegureist kui kehakaal. Kasvatus, mida koolid ning ülikoolid pakuvad, seisneb peamiselt mälu ning lihaste treenimises, teatud sotsiaalseis komheis ja sportlaste austamises. Kas on need õppealad eriti kohased moodsaile inimestele, kes üle kõige vajavad vaimset tasakaalu, rahulikke närve, tervet otsustamisvõimet, vaprust, moraalset julgust ja püsivust? Mispärast käituvad hügieenikud nii, nagu oleksid inimesed ohutatud ainult nakkushaigustest, k neid ometi võivad tabada närvivaimuhaigused ning nõrgamõlstus lisus? Kuigi arstid, kasvatajad hügieenikud heldelt pillavad o jõudu inimkonna kasuks, nad saavuta oma sihti, sest nad tegel vad skeemidega, mis sisaldavad nult osa realiteedist. Sedasama või öelda kõigist neist, kes konkreet inimese asendavad oma soovide, un mate ja õpetustega. Need teoree kud ehitavad kultuure, mis, olgu inimese jaoks visandatud, sobiv ainult puuduliku või ebaharili inimpildiga. Doktrinääride pead loodud valitsussüsteemid on väärt setud. Prantsuse revolutsioo printsiibid, Marx'i ja Lenin'i sioonid pöörduvad ainult arstrakts te inimeste poole. Tuleb selges mõista, et inimlikkude suhete sead sed on veel tundmatud. Sotsioloog ja ökonoomia on oletusteadused s. o. ebateadused.

Nii on ilmne, et ümbrus, mi teadus ja tehnika on edukalt inime jaoks arendanud, ei sobi talle, se see on loodud huupi, arvestama inimese tõelist mina.

Inglasi, kellest räägitakse

Kes said uueks aastaks ordeneid ja keda ülendati aadliseisusse. — Omapäraseid lihtsurelikke

Tänavune uueaasta ordenite jagamine Inglismaal kergitas jälle avaliku arvamise sõelumisele pika rea inimesi, kelle isikuga ajakirjandus muidu harva tegeleb. Lisaks on viimasel ajal Inglise avalikus elus endast pannud rääkima õige mitmesugused inimesed, kes on äratanud tähelepanu oma tööga.

E. W. Meyerstein, kelle kuningas ülendas rüütliseisusse, on eriskummik, nagu räägitakse. Ta on seitsmekümne lähedal, talle kuulub tohutu varandus, mis ta on kaubandusega kogunud, alustades omal ajal õpipoisina. Mees elab muust maailmast täiesti eemaletõmbunult. Ainult kord aastas kuuldakse temast. Ta sünnipäeval. Siis ta annetab suure summa Londoni hospidalile, millele ta aastate jooksul oma sünnipäeviks on juba annetanud veerand miljonit naela. „Seda lubage mul oma sünnipäevaks kinkida," vastab ta igale tänukatsele ja järelepärimisele ajakirjanduselt, keeldudes tõsiasjale lisamast ühtki sõna.

Vähem tagasihoidlik on automagnaat lord Nuffield, kelle kuningas ülendas viscountiks. Ta oli seni 12 miljonit naela ohverdanud mitmesugustele asutustele. See mees on alati osanud annetada üksköiksusega, nagu oleks ta visanud lauale paarkümmend schillingit. Oma filantroopilise tegevuse eest on ta Oxfordi ülikoolilt valitud audoktoriks ja kuningas ülendas ta peeriseisusse. Ainult selles on tal Meyersteiniga ühist, et ta ei ilmu kuigi meelsasti seltskonda, kui teab, et talt oodatakse lauakõnet. Ta pole kuigi osav kõneleja ja puikleb kõrvale igasuguste „speechide" eest.

Kui ajakirjanikud teda ta lahkumise eel Austraaliasse ülenduse puhul õnnitlesid, küsides talt ka ta arvamust majanduse arengu kohta eelseisval aastal, vastas ta lühidalt: „Baromeeter näitab püsivat head ilma."

Naiste seas, keda on võetud uude ordenitekandjate nimestikku, on filmitäht Gracie Fields küll kuulsaim. Gracie oli omal ajal vaene vabrikutüdruk Lancashire'is, kui ta elu mitmekesistamiseks astus asjaarmastajate lavale. Sealt viis uus kirg ta provintsilavadele. Kannatanud kümme aastat häda ja puudust, seistes sageli tühja kõhuga laval ja lauldes haigutava saali ees, tõusis ta täht ootamatult Londonis. Ta sai ühe hoobiga kuulsaks, kui talle üks filmiühing juhuslikult andis kandva osa. Praegu maksetakse talle üheainsas filmis mängimise eest 50.000 naela ja ta võiks ammu olla väga rikas, kui ta ei annetaks suurema osa oma teenistustest vaestele.

Sama ordeni sai ka miss Harriet Cohen, kaugel väljaspool Inglismaalgi kuulus klaverikunstnik, kes Inglise muusikaelus etendab juhtivat osa. Harriet Cohenil on Londonis salong, kus kohtavad kuulsad kuntsnikud ja kirjanikud. Tema kodust on saanud maailmalinna kultuurkeskus.

John Bentleyle ei annetatud ordenit, kuigi ta on omapärasemaid Inglise kunstnikke — paremaid tänavamaalijaid. Juba 17 aastat põlvitab ta Themse kaldal ja maalib pilte jõest ning ta kallastest. Ta maalib iga päev ühtesid ja samasid tiiupe, ühtesid ja samasid nägusid tänavakividele. Sealsamas kõrval maas on ta kübar. Helded inimesed viskavad sinna vaskraha

„Sageli on kivid märjad ja ma ei saa maalida ega midagi teenida. Mõnikord aga on mul hea õnn. Kord tuli üks lihtsalt rõivastatud mees, vaatas minu maale ja ütles mu tühjale kübarale vihjates: „Korjake teie raha, mina hakkan laulma." Ta laulis häälega, mis meelitas ligi sadasid möödakäijaid. Autod jäid seisma, inimesed pildusid autobustest raha, kübar oli nii raske, et suutsin teda vaevalt käes hoida. Kahekümne minuti pärast ütles võõras: „Õnne ja edu!" ning kadus. Ma ei tea tänapäevani, kes ta oli."

Ühele kannatlikule möödakäijale on Bentley kord jutustanud oma eluloo. „Sellest võiksite kirjutada raamatu," ütles võõras. Ning John Bentley kirjutas raamatu „Tänavamaalija", mis tõi talle sisse väikese varanduse. Saadud rahaga asutas ta provintsis kaupluse. Paari kuu pärast pidi ta poeuksed sulgema. Ta raha oli läinud vett vedama. Sealt peale kükitab ta jälle Themse kaldal ja maalib, et möödakäijailt teenida penne oma kunsti eest.

Sir Frederick George Dunbar, viies ja viimne omanimeline baronet, ei hoolinud oma kõrgest seisusest ja seltskondlikest eelarvamusist, kui asutas söekaupluse. „Parem elan ausast kauplemisest," ütles ta, „kui et kannatan nälga." Kuuteistkümne aasta eest alustas ta seda väikest äri. Alustas teda väikeses puukuuris, istus oma söevankri pukil ja kühveldas ise ostjaile süsi korvi. Siiski veel, kui ta äri läks juba silmanähtavalt hästi, armastas ta oma ettevõttes ise süsi kühveldada ja kotte täita. Ta teenis viimaks väga hästi ja võis hiljem pühenduda oma piirkonna ühiskondlikele ülesannetele. Kuid surmani jäi talle hüüdnimi „söeparun". Hiljuti ta suri üksiklasena oma lihtsas kodus Nairnshire'is. Tal pole ühtki tiitli pärijat ja see uhke suguvõsa suri temaga välja.

Oliver Bagot abiellub ligemal ajal Annette Stephensiga ja asub oma noore mõrsjaga elama mahajäetud Levens Halli lossi, mis on sajandeid kuulunud ta sugukonnale. Lossi kohal, mis Bagot oma isalt pärinud, hõljus mitu sajandit needus, mis tõi õnnetust sugukonna meesliikmeile, kes elasid ses lossis. Nii hakatigi lossi elukohana pärandama ainult sugukonna naisliikmeile. Nüüd aga võib üks Bagotite meessoo esindaja kõigi traditsioonide järgi sesse lossi elama asuda, sest lossi pargis on tänavu talvel sündinud valge hirv ja Kenti jõgi, mis jookseb pargist läbi, on esmakordselt sajandite jooksul kinni külmanud. Need tingimused olid vanajutu järgi needuse kadumisel.

E. Phillips Oppenheim

AADLIK VARGAKS

39

Uksele koputati kiiresti. Sisse astus korralikult musta riietatud naine. Temaga ühes, peagu kantud tema poolt, tuli keegi noor tüdruk, silmanähtavalt lähedal kokkuwajumisele. Ta põsed olid õudselt kahwatud ja ta wärises. Ta silmist paistis hirmu.

„Mis see tähendab, miss Mason?" küsis dr. Nadol.

„Ode Susan kutsus mind wälja," seletas ülemõde. „Ta ütles, et uksekell oli helisenud ja et ta oli ukse tagant leidnud selle noore daami lamamas läwel, nagu oleks ta minestanud. Arwan, et ta minestab jälle."

Arst tõusis pilsti. Ta tuli õe juure ja aitas kanda tüdruku sohwale. Too lamas seal oiates. Arst waatas ta kiiresti läbi.

„Haige ta küll ei ole," tähendas ta tagasi astudes. „On wist midagi sisse söönud ja see keerutab tal nüüd sees, arwan ma."

„Wõtsin mürkl," kogeles tüdruk ja sulges jälle silmad.

Arst pöördus kulme kortsutades ülemõdele.

„See juhtus wäga halwal ajal," noomis ta tõsiselt. „Praegu ei oleks tohtinud wõõraid siia lasta. Miks tõite ta siia?"

„Kuidas oleksin ma wõinud teda sinna jätta?" wastas ülemõde. „Esimene mõõdunu kordnik wõi kes tahes wõõras inimene, nähes toda minestanud tüdrukut ja teades, et see siin on haigla, oleks toonud ta siia. Me ei olõks wõinud keelduda teda wastu wõtmast, kuna nad teawad, et siin on ka arst. Olekite pidanud wastama siis mõnelegi ebameeldiwale küsimusele. Kindlasti oleks sellest tulnud ainult segadust."

„Teil on täiesti õigus, ülemõde," nõustus arst. „Me ei wõi teda aga siia jätta."

„Ma pole nii kindel," segas Lem end wahele, nõjatades irwitades ettepoole.

Arst pööras end tema poole ja kortsutas otsaesist.

„Me ei waja lisaks kõigele weel selliseid pahandusi," ütles ta jäiselt. „Minge tagasi oma tuppa."

Tüdruk awas silmad.

„Andke mulle tuba üheks päewaks," palus ta. „Olen olnud rumal. Lähen siis ära, kui tunnen end paremini. Wõin maksa — wõin maksa, mida iganes soowite. Minu käekotis on rahatasku. Kümme naela, kui soowite — ükskõik kui palju. Ma pole waene. Selles ei seisa asi."

„Kuidas on teie nimi?" küsis arst.

„Crawford — Mary Crawford."

„Ja teie aadress?"

„Seda ma teile ei ütle," wastas tüdruk. „Põgenesin kodunt. Wõib-olla lähen ma tagasi, kuid ma ei ütle teile oma aadressi."

„Wiige ta üles, tuba number 10-sse," määras arst. „Wõtke talt ära ta pealmised riided ja andke talle hommikumantel, kuni ma wälja mõtlen, mis temaga peale hakata. Wõtke temalt ka sukad ja kingad ja andke talle kuumaweepudel. Kui ta tahab olla haige, siis las ta olla."

Ülemõde wiis tüdruku ära. Kohe pärast seda helises telefon. Arst kuulatas muutumatu ilmega, pomises paar sõna ja helistas ära.

„Midagi wiltu?" küsis Lem.

„Wõimalik, et wäga paljugi," wastas arst. „Kui palju aega on sellest möödunud, kui Tottie Green „Lõwi ja Lamba" kõrtsi toast lahkus?"

„Ta on seda üldse teinud üksainus kord," wastas Lem. „See oli siis, kui ta tuli alla Riverside row'le poisse waatama."

„Ta on igatahes täna hommikul wälja läinud," teatas arst. „Ta ei ole jätnud mingisugust teadet. Keegi ei tea, kus ta on. Reubengi pole seal käinud. Nii teatas mulle mu käskjalg."

Isegi Lem lõi kartma.

„Wõib-olla tuleb ta siia, et ise näha Davidit," pani ta ette.

„Kas oled sa kunagi kuulnud, et Tottie Green oleks teinud sellist lollust?" küsis arst. „Ainuke põhjus, miks „lambad" on nii kaua wastu pidanud, on just Tottie Greeni ajud. Aksainus kord elus on ta käinud oma poisse waatamas, see oli Riverside row'l. Jialgi oma elus ei ole ta astunud üle selle läwe. Kas arwad, et nüüd, kus kogu Scotland Yard kammib Londonit, et nüüd ta heidaks kõrwale kõik oma ettewaatusabinõud? Ei, armas sõber, midagi on nüüd wiltu."

Ta sirutas käe wälja sõiduplaani järele.

„Kuulge," protesteeris Lem, „te ei kawatse ometi ära aurata ja jätta siia mind ja Dave'i — jätta tööd pooleli? Peate ta enne waikseks tegema, kui lähete. Olen murtud mees ja wigane, kuid selle eest ma küll hoolitsen, et te seda teete, doktor, pange see meele!"

Arst korraldas oma tublisti täis kassat. Kui ta lõpetas, pöördus ta oma kaaslasele.

„Wäite minna ja otsida Morrisoni ning Smithi ja ütelda neile, et nad tulekšid minuga David Newberry tuppa. Utelge ülemõdele, et ta seaks teatri korda. Olge kasulik niikaua kui te siin ümber longite. Ja mis puutub David Newberrysse, siis olen saanud Tottie Greenilt juhised, mis temaga teha, ja mis on kinnitatud Reubeni poolt. Ma ei kawatsegi neid teie meelelheaks muuta."

Lemi suur käsi tõmbles. Ta tõmbas käe rusikasse ja lasi jälle lahti. Arst waatas talle imeliku, kurjakrutawa näoga.

„Tugew nagu te olete," ütles ta pilkawalt, „olekšite wõitluswormiski olles nagu tükk wõid mu kätes. Kui see teid huwitab teada, mul on taskus pool tosinat pritse, mille üheht krimustusest aitab, et saada teid oimetuks minutiga. Elu õpetas mind juba warakult, kui teadsin, et jään wäikeseks ja nõrgaks ja et mu edaspidine elu tuleb seiklusrikas, leidma kiiremini surmawaid abinõusid kui sinu kohmakad rusikad. Aura ära! Mul on siin weel wähe minuti töö teha."

Lem sõrkis minema. Wähe oli järele jäänud ta hooplewast julgusest.

*

Doktor Erasmus Nadol oli heatahtlikem ja täpseim oma ertalaliste kohustuste täitmisel. Ta haigla tänawapoolses osas oli teatud arw tube, hästi õhutatud ja hea wentilatsiooniga, rõõmsad ja puhtad, kus lamasid praegu äsjase wõitluse ohwrid. Ta külastas neid järjekorras, ja keegi ei oleks wõinud arwata ta käitumisest seda seespidist rahutust, mille all ta kannatas. Ta uuris igaüht kohusetruult ja järjekindlalt. Kui ta oli lõpetanud, läks ta läbi koridori, läbi paksude waipadega wooderdatud esiku, awas wõtmekimbu küljes oleiwa wõtmega suure, tumeda tammepuust ukse ja astus täiesti erinewasse maailma. Siin ei olnud olukord nii rõõmus ega helge. Toad, millest kahesse ta waatas, olid wäikesed, halwasti sisustatud ja halwasti õhutatud. Ühes neist kummardus üks kurjakuulutawa näoga õde üle raudwoodi. Arst sulges ettewaatlikult ukse enda taga ja tuli kaugemale tuppa.

„Kuidas on meie patsient?" küsis ta kerge pilkega.

David pööras weidi pead. Suured mustad rõngad olid ta silmade ümber ja sügawad kannatuswaod näol. Ta ei wastanud midagi.

„Weidi rahutu, sir," wastas õde. „Kaebas tänase masseerimise üle ja nõuab ikka järjekindlalt siiüa."

Doktor Nadol raputas pead.

„Armas aeg!" ütles ta. „Kui ebamõistlik Mõlemad mu mehed on toredad masseerija weidi tugewakäelised wõib-olla küll, kuid o wad. Ja mis puutub söömisesse — toit te praeguses seisukorras, minu armas lord Ne berry, oleks niisama halb kui joomine. Mõl mad neist tapaksid teid. Aga arwan, et kirj tan teile täna wälja senise poole tunni asem tund aega teatris. Sa taewas, kui kurb!"

Toa tagapool olewa ukse tagant kostis m dal, südantlõhestaw hirmukarjatus, millele järg nes katkendline nuuksumine, walukarjatus, hü teeriliste palwete sari, oiged ja lõpuks waiku mis kostis nagu surmawaikus. David pöörd oma näo ära, et arst seda ei näeks. Isegi tem liikmed tõmblesid õudusest.

„Kartsin," tähendas arst, „et too noor ne tekitab meile muret. Pean teatama neile se teatris, et wajan teda warsti meie istungiks

Ta läks üle toa ja awas ühe teise uks Sealt wahelt paistis tuba, mis näis olewat n gu operatsioonisaal ühes wäikeses haiglas. Kat meest lükkasid üht lauda enda ees ja wõtt seinalt wäga imeliku riistapuu.

„Kui olete walmis, Smith," ütles arst, „si tulge ja wabastage meie patsient ahelaist. T kaebab, et teie masseerimine ei olnud küll a mõjuw. Peate homme hommikul paremini teg ma."

„Ta sai täna hommikul juba küllalt, sir wastas ta. „Teist sarnast ei taha ta enam."

Wäike arst tuli tagasi Davidi woodi juur Ta miipas õele.

„Jätke meid paariks minutiks üksi," käsk ta.

Ode — tüse, ümmarguse, õela näoga su naine — läks. Ta oli muutmatu ilmega ku lanud pealt seda oigamist. Ka ei waadanud ära minnes kordagi oma patsiendi poole. A istus woodi serwale.

Kalurid Schmidti rannal.

Käisime Kalamaja kandis

Elu ja tegevus linna elektrijaama juures ja kalasadamas. — Laevad ja kiirpaadid ootavad hooaja algust. — Paadialuste seisus kadunud. Lõõmavad vagonetid ja lumemäed

Mis võib olla uudist Kalamaja kandis? Nii küsib vististi mõnigi lugeja. Umbes nii küsitlesime end ka ise, kui siirdusime Rannaväravast mereranna poole. Aga varsti veendusime, et Kalamaja rajoon polegi kaugeltki igav ja elutu nurk. Siin võib näha tööd ja tegevust igal sammul. Muuseas, lugupeetud kaaskodanikud, kas olete näinud

toru, mis rüüpab 20 tuhat liitrit vett minutis?

Muidugi pole teist paljud seda näinud, aga meie nägime. Mitte just tervet torustikku, aga üht kõverat suurlüli siiski, mida tiriti elektrivintsiga linna elektrijaama hoovi. Kolm meest aitasid kangidega tagant.

„Jõudu tööle!"

„Kulub ära."

„Mis jõmakas see on, mida te siin hiivate?"

„See pannakse uue generaatori jahutamiseks vett tõmbama."

„Tuleb uus kanalisatsioon siis?"

„Sedamoodi näib."

„Kus sehuke asjandus valatud?"

„Krullis."

„On ikka „toruke" küll. Roni kas või käpuli läbi."

„Ega ta muidu suuda 20 tuhat liitrit vett minutis läbi lasta."

„20.000 liitrit minutis?!"

„Ei tilka vähem, ega rohkem. Noh, mehed, hiivame aga siis jälle. Iih-aali-hopp!"

Elektrijaamas pole suured mõõdud haruldased. See peab küll vist olema terve mägi põlevkivi, mis siin ööpäeva kestes tuhaks põletatakse. Tuhavagonette nagu lõõmavaid tulevankreid veereb peaaegu lakkamatult köisraudteed kaudu mere poole.

Mere ääres on pukkidele riputatud üheroopaline raudtee, mis kaudu 10 meest kärutavad tuhavagonette kaugemale mereranna täiteks.

Tuhk maksab raha

„Ega see tuhk kõik lähe ranna täiteks," räägib prillidega mees, „muist valgub merre ja uhutakse siia randa tagasi, kus võetakse põhjast välja ja müüakse maha."

„Kes seda ostab?"

„Aga ostetakse. Näete seal putkas on mees, kelle ülesandeks tuha müük."

Kõnetame mainitud meest.

„Jah, ostetakse küll põlevkivi tuhka. Mõnegi moodsa suurehituse lagede täiteks osutub põlevkivi tuhk. Elektrijaamast tulles on ta liig kerge ja hõre, veest läbikäinud tuhk on aga juba hoopis teine tubakas. Sellest võib teha telliskivegi. On kuulda, et linn tahabki ehitada siia telliskivivabriku. Sitsi vabrikus tehakse tuhast kive juba ammugi."

„Kuidas müüakse tuhka? Kas kantmeetrite viisi?"

„Jah. 50 senti kantmeeter."

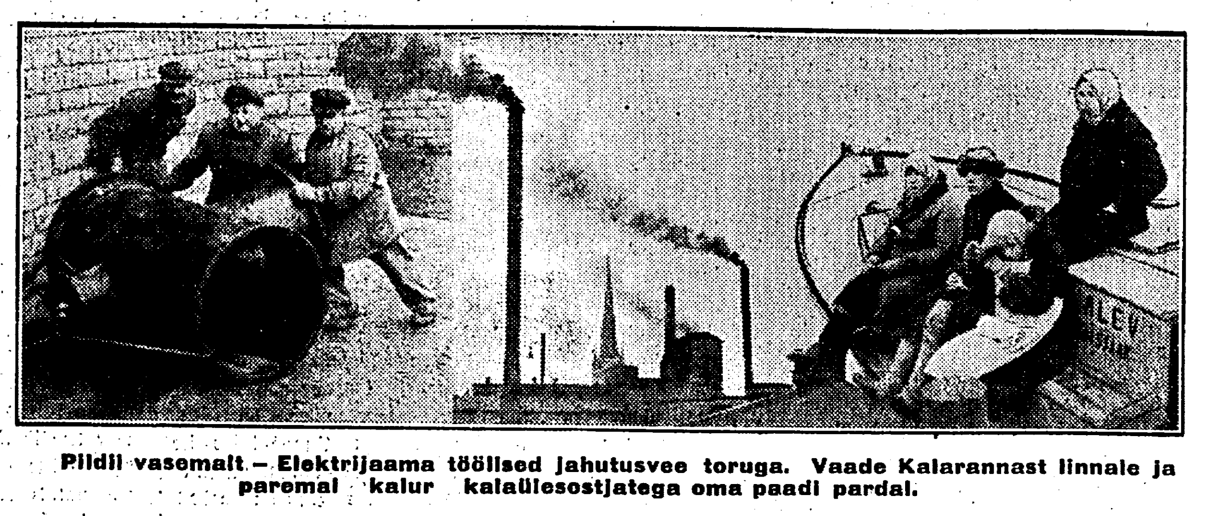

Pildil vasemalt – Elektrijaama töölised jahutusvee toruga. Vaade Kalarannast linnale ja paremal kalur kalaülesostjatega oma paadi pardal.

Kehv kalasaak

Kaladasam on suuremalt jaolt kaetud jääga. Kai ääres loksub siiski juba natuke vaba vett. Siin seisab paar kalapaati. Kalurid ja kalakaubitsejad istuvad paadi veerel. Sadama sillale tõstetakse paar kasti, need on värskeid räimi täis nagu hõbelaaste.

„Vahi, täna oleme viimaks veel lehes," ütleb üks priske naiskodanik paadiveerel, kui näeb fotoreporterit. „Mis ta muidu seal oma aparaadiga sihib."

„Ja mis siis," räägib põline kalakaubitseja sadamasillalt, „mõni inimene peab maksma fotograafile kallist raha kui tahab oma sihverplaati pildil näha, sind pildistatakse aga puha maksuta. Tee aga hea nägu ette!"

Küsime kuidas kalasaak on. Vastatakse, et äärmiselt kehv. Paar paati olevat küll praegu merel, aga ega sealt suuremat saaki oodata ei ole. Enamus purjekaid ja paate seisab alles jääs ja ootab kalastamise hooaja algust.

Kui meri toitis linna

„Okupatsiooniajal konutasid naised siin ööd ja päevad kalasabas," teen juttu kalakaubitsejaga. Mees räägib: „Jah. Siis ulatus ootajate saba elektrijaamani ja tihti oli ots Oleviste kiriku juures. Ja kui kalapaadid tulid, siis polnud naistel muud kui sabad kaela ja pahinal vette. Mõnikord tirisid paadi kas või kummuli. Siis kisasid sakslased nagu oleks lahti lahing. Kalurile makseti kalad kindlaks määratud hinna järele kinni ja jagati siis rahvale, ikka 5 naela nina peale. Oli aga ka juhtumeid, kus terve paaditäis kalu võeti sõjaväele ja ootajad läksid tühjade korvidega koju.

Oli õnn, et meri andis sel aastal rikkalikult saaki. See aitas toita linna. Paljud elanikud pidasid ju siis endal hinge sees ainult räimede varal."

„Jah. Toiduainetest oli siis suur puudus. Ja maalt oli raske midagi linna tuua."

„Ma tõmbasin siiski kord poole siga Tallinna," rõõmutseb kalakaupmees. „Pistsin saksa sõdurile natuke võid ja pataka pekki pihku — läbi laskis!"

„Nautilius" ootab mootorit

Jalutame kai veerel edasi. Üks paadiomanikke osutab sigaritaolisele paadile ja seletab: „Vaadake, see on „Nautilius", mis kukkus Kopli rannas hiinapähklitega sisse. Nüüd on paadi nimi „Vello" ja omanik tahab talle panna mootori sisse."

„Kus sihuke „sigar" ehitatud on?"

„Nõmmel."

„Nõmmel pole ju laevatehaseid."

„Ju siis oli. Rätsepad teinud teise valmis."

„Rätsepad!?"

„Tõsi jutt. Paat on väle nagu havi, oleks tal vaid tugevam kiil ja kaared."

Läheneb ähkiv vedur

20 lumevagunit taga. Küll siia randa on kuhjatud aga lund! Lumemäed on kerkinud nii kõrgeks, et päris hirm vaadata ülalt merre. Veovoorimehi tuleb üha mäele, lumekoormad regedel.

Jatkame matka keskvangla sihis ja jõuame n.-n. Schmidti sadamasse. Siin jällegi hulk kalapaate talvekorteris. Paatide juure on püstitatud putkasid ja nende vahel kuivamas võrke. Merel olevat vaid üksikuid paate, seletavad paar naiskodanikku, keda kõnetame siin.

„Kehvad ajad," kurdavad naised. „Kui tuul puhub Soome poolt, siis on kohe meri ajujääd täis."

„Kas siin rannas paadialuseid ka näha on?"

„Oh, ei. See seisus on ammugi kadunud. Vana Kristjan ikka seal kalasadama kandis hiljuti pesitses, aga pole tedagi enam: läks paremasse maailma."

Üks paadiomanik räägib:

„Ennevanasti oli tavaline nähe, et paatide alla sigines seltskond, kes pidas napsist lugu. Peamiselt kujunesid paadialuste pesadeks vanad praakpaadid. Nüüd sihukseid logusid siin enam ei ole ja tarvitamiskõlvuliste paatide alla juba omanikud kutsumata külalisi ei lase. Politsei peab ka hoolsat valvet. Kord pidin jääma ma isegi politsei käes hätta."

„Kuidas see juhtus?"

„Värvisin paati ja tegelesin värnitsapudeliga. Politseinik kohe jaol, et stopp, kelle loaga trimpate siin viina? Oli enne klaarimist ja seletamist kui jõudsin seaduse-silmale teha selgeks, et pudelis pole tõesti joogipoolist."

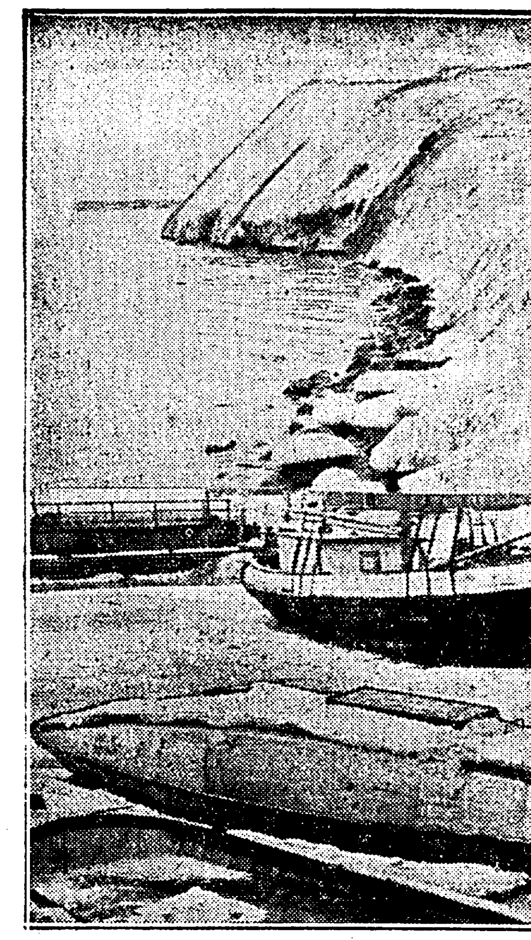

Suur lumemägi Kalarannas. All – Seikl… „Wello" (endine „Nauti…

Raske … rannale … Udusireen… peaks vä… juba mag… Kalamaja… siin aren… Mitu uut… teised eh… gas ühe ö… hoone.

Vastu t… vurit, tri… nende vae… sidemes. …

Tulevad… kohtukoja… Batareiss… Samas … kelkudega… kavad teh… ti on koj… navad täi… elab palju…

Maailma pikim mees jutustab

19-aastane ameeriklane, kes loodab kasvada 3 meetri pikkuseks. — kihlveod, filmilepingud ja miljondollarline preemia kindlustusseltsilt

Robert Wadlow, kes elab Ameerikas, Altoni linnas, ja on pikim mees maailmas, jutustab Ameerika lehis oma elust ja kavatsusist järgmiselt:

„Olen 19 aastat vana ja 2,65 meetrit pikk. Kui kasvan täis kolm meetrit, millele mu tulevik on rajatud juba 11. eluaastast peale, saab minust oma kodulinna rikkaim inimene.

Minu ja mu kindlustajate vahel on käimas suur võistlus. Mu asjaajaja ja vend võitlevad, et võidaksin kihlveo ja saaksin sõlmida filmilepinguid. Ma võin seda ainult, kui kasvan kolme meetri pikkuseks.

Mu isa, kes on insener, usub, et kasvan välja selle pikkuse. Mu ema ei taha seda uskuda. Mis puutub minusse endasse, siis teen kõik, mis võimalik, et sirguksin nõutud mõõduni. Ei taha mingil tingimusel loobuda hiiglase karjäärist.

Olen vanim laps viielapselisest perekonnast. Sündides ma kaalusin ainult kaheksa ja pool naela, mis pole erakordseks kaaluks. Kuid juba kuuekuiselt kaalusin 30 naela, poolteise-aastaselt olin juba kuueaastase lapse raskune. Kuue-aastaselt pidin hakkama kandma pikki pükse, sest polnud võimalik minusugusele kasvule leida lühikesi lapse-pükse. Üheksa-aastaselt olin juba 1,78 meetri pikkune, isast pikem. Kaalusin 82 kilo, mis oli sellevanuse lapse kohta väga auväärne kaal.

Oma 11. sünnipäeval, 1929. a. lõpus, kohtasin Carnerat. Muidugi mitte ringis, vaid manageri büroos, kes tahtis mind panna poksima. Olin 11-aastaselt väga noor, kuid Carnera näis minu kõrval nagu poisike täismehe kõrval. Olin temast peajagu pikem…

Juba tollal kandsin kingi nr. 52!

Carnera, kellega mind pildistati, nimetas mind naljatades enda pojaks. Detroitis tekitas see pilt suurt üllatust. Teine kord avaldati minu pildid märkusega, et Carnera oli oma „vaese väikese poja", kes oli 2,14 meetrit pikk, jätnud tänavale.

Lugesin kõiki neid lugusid vaikselt meie väikese kodu-maja kamina ees. Mu ema ei ulatanud enam kikivarbilgi mu õlga puudutama. Koolis telliti mulle eripink. Kui ma nüüd külastan Barnardi, väikest küla, kus kasvasin, ajan oma ilmumisega kõik elanikud jalule.

Dr. Vil Grohaus, kes tuli mind röntgenikiirtega uurima, tahtis teha kindlaks, mis minu kehas peale mu hiiglase kasvu oli erakordset. Kuulsin, et mul on üks sõrmeluu rohkem kui tavalisel surelikul. Mul on nähtavasti ka kaks trumminahka, mis võiks olla kasulik. Mis puutub minu jalgadesse, millised on tavalise inimese jalgadest poolteist korda suuremad, siis on neil ka kuuenda varba väljaarenemata lülid. Kui seda kõike kuulata, siis võiks isegi uskuda, et mul on kaks aju. Igatahes ei teeks see viga!

Mul on aga kindlasti kahekordne magu, nagu härjal. See pole meelitav, kuid arstide otsusel see ei tule mu organismile kaugeltki kahjuks, vaid olevat võrreldes normaalse inimese seedimisaparaadiga looduse edusamm.

Mul on kaks silma, kuid kahekordsed söörmed. Mu süda on lihtne, kuid mu kopsud on kärjerikkamad kui tavalisel inimesel. Kuue-aastaselt juba hakkasin kandma prille, mida mul pole lõbus teha, sest nende suuruse pärast olen neid sunnitud eraldi tellima ja nad lähevad kümme korda kallimaks kui tavalised prillid. Lõppeks, mul on kahekordsed silmahambad ja ma pole iial tunnud hambavalu.

Nagu juba ütlesin, ootavad mind head lepingud, kui kasvan kolme meetri pikkuseks. Filmiühingud maksaksid mulle head raha, kuid mulle endale on praegu tähtsam, et võiksin oma haridust jatkata. Mu isa on seni minu kasvatamisega kannud suuri kulusid, mida meelsasti soovik-sin tasuda.

Küsite, miks pean kasvama kolme meetri pikkuseks, et pääseda filmi? Asi on selles, et mind pannakse mängima teise hiiglasega, kes on 2,50 meetri pikkune. Pean temast olema vähemalt pool jaardi pikem. Kuigi mu filmileping on juba huvitav, siis on kindlustuspoliis palju tähtsam. 11eluaastast alustades tasub isa minu eest iga aasta 50 dollarit kindlustusmaksu. Praegu ma kasvan mõni toll aastas ja võin arstide arvates kasvada kuni 25. aastani. Nõnda on mul veel ees 6 aastat kasvuaega, seega küllalt lootusi kümnemiljoni-dollarlise kindlustuspreemia võitmiseks.

Arstid on mul soovitanud hommikuti teha igasuguseid võimlemisharjutusi, millest osa toimub kõhuli olekus. Siis ripun meie korteri erakordselt kõrgesse lakke löödud võimlemisrõngaste otsas. Selle järgi lähen vanni. Vann, mille isa mulle eraldi tellis, on 3,20 meetrit pikk. Seal on mul väga mõnus ja ma jään sinna tunniks. Selle järgi ripun jälle mõni minut lae all. Alles siis lähen cinetama. Ülikoolis ma olen ettevaatlik, et mitte liig kaua seista, kuna üldise arvamuse järgi see vähendaks mu kasvu.

Oma toitu segan arstimeid ja ekstrakte, mis mõjuvad keha kasvu ergutavalt. Püüan mitte iialgi joosta, ehk kui, siis vähe. Ainus sport, mis endale praegu luban, on ujumine. Ujun umbes pool tundi päevas. Sellega lõpevad mu kehalised harjutused.

Mind ootavad kümme miljonit dollarit kindlustusseltsilt ja kümme miljonit dollarit filmiühinguilt, kui saavutan määratud pikkuse. Ise aga mõtlen palju sellest kümnest dollarist, mille peale olen vedanud kihla oma sõpradega…

Hakkan varsti tegema ülikooli lõpueksamit, mis määraks mu karjääri. Kui kukun kaks korda läbi, saamata advokaadiks, mis on mu unelmaks, siis valin endale hiiglasekarjääri saatuse kutsena. See pole küll nii huvitav; kuid on selle eest vähemalt paremini tasuv kui akadeemilised ametid."

Robert Wadlow oma ema ja noorema vennaga, kes on normaalset kasvu.

Reporter uudiste …

Nädalapikkune meresõit üheks intervjuuks. Kui usutletav ütleb: – „Jäägu … ja ei ainustki sõna lehte!" Reporterile üteldi: „Mida te siin uurite, eks lugeg…

Iga päev toob ajaleht uusi uudiseid ja sündmusi must valgel lugeja ette. Lugeja neelab uudise või artikli peagu automaatselt ja paneb siis rahuga lehe jälle käest. Järgmisel päeval tahab ta jälle uuemat ja värskemat. Et vahest päris pisikese sõnumi hankimiseks kulub palju jooksmist-käimist, kihutamist jalgsi, sõidukil, raud- ja veeteel ja et väike asi nõuab tihti ka suurt aja-, vaeva- ja rahakulu ning kisub esile vahest päris kentsakaid juhtumeid, sellest teab vaid jutustada reporter ise, kes alatiselt peab olema värskete sündmuste jahil. Mõningaist reporteri seiklusist tahame allpool lugejaile pajatada.

See oli aasta tagasi. Meie hõimunaabrid said uue valitsuse ja reporter sai käsu minna uusi riigijuhte usutlema. Aeg oli kesktalvine ja Soome laht mitmestki paigast jääs. Nii et tuli arvestada hariliku 4—5-tunnise ülesõidu asemel 10-tunnise või halvemal juhul kas või paaripäevase sõidu kestusega. Suurtel härradel pole aga aega oodata ja kui on saadud nõusolek intervjuuks, tuleb aegsasti platsis olla.

Hea juhus tuli appi ja juhtiv riigiametnik merenduse alal lubas lahkesti kasutada Soome-sõiduks jäälõhkujat, mis parajasti sinna sõitis Asusingi laevale lootuses mõne tunni pärast jõuda Soome randa.

Vaevalt oli jäämurdja jõudnud Soome vetesse, kui ta sai kohe kutseid tulla kümnelekonnale laevale appi. Sõideti ühe laeva juurest teise juure, sealt kolmanda, neljanda jne. juure, viidi need jääst slepis vabasse vette ja nii kestis see päästetöö kolm-neli ööd-päeva ühtejärge.

Närveerisin väga, kuna aeg intervjuuks oli juba üle ja polnud kindel, kas nädalagi pärast pääsen maale või ei. Siis jäämurdja kapten pidas kinni ühe Inglismaalt saabuva Soome laeva ja korraldas nii, et sain merelt redeli abil jäälõhkujalt reisilaevale, mis pidi Hangö randa jõudma, kuna jäälõhkuja ise läks jälle uusi laevu jääohust päästma. Laev, millel jatkasin reisi, jäi aga uuesti jäässe ja tal tuli oodata meie jäämurdja abi. Nii alles neljandal päeval pääsin maale, kust rongil jatkasin reisi Helsingi.

Olin hilinenud visiidiga ühele Soome valitsuse liikmele 3 päeva. Nüüd õiendasin siis telefoniteel oma saatuslikku sõitu ministri-härra adjutandiga ja sekretäriga ning neid telefonikõnesid tuli pidada peale 20, sest soomlane on aeglase mõtlemisega ning pärib,mis ja kuidas see asi ikka juhtus. Viimati lubati siis kokku saada ministriga, aga enne tulid küsimused kirjalikult masinkirjas esitada.

Kirjalike küsimuste kohta ministril polnud midagi ütelda ja sekretär teatas, et sel ja sel kellaajal võetakse jutuajamisele vastu.

Soome minister võttis vastu külalislahkelt ja muidugi kohvi pakkudes, nagu see soomlastel lahutamatuks kaaslaseks on seltskonna ja jutuajamise juures. Intervjueeritav oli õige jutukas ja kõneles ka teemadest ja küsimustest, mis mind ja lehte huvitasid.

Kestis see jutuajamine paarkümmend minutit ja ma olin tänulik riigitegelasele informatsiooni eest ning valmistusin minekuks, et oma lehte postiteel asjast informeerida.

„Kuid pidage!" ütles minister. „Selle jutuajamise juures on mul üks tingimus, mida julgen loota, et te seda peate, ja see on, et see jutt jääks meie endi teada ja et ainustki sõna lehte ei satuks…"

Nii-siis … vaiki ja … teadmiseks, … nädalat rin… vaevaga lõp… ütleb minu … toimetus?

Muidugi … tema jutua… aga mõtted… musid muu … käsitavas a…

Mõni aeg… laadne juht… intervjueeri… linna.

Et saada … sin autol … Minister te… vaguniakna … ajama. Ku… seiametniku… et ministri … matu. Pii… et kui usut… ei karda, e… ametnikud … kohustus v… all Tallinna… kõrvalekald… ses vaguni… saada kokk…

Paar aas… linnaserval … linnas kuu… tuli otse k… Kui olime … mškohale, … tuletõrjujat … hu te torn…

„Tahame … gida," vasta…

„Eks ho… ütles üks … valt. Kust … lugeda saa… lehemeest j… muidugi se… käskiv prits…

New Yorgi suurimas valmisrõivaäris

Mees, kes võimaldab kontoripreilidel miljonäriprouadega võistelda

Maa-aluse raudtee jaamas 14. tänaval New Yorgis paneb iga kodanik tähele, et seal väljub vagunist eriti palju naisi. Samuti astub seal ka vaguneisse peaaegu eranditult naisi, ja kõik nad on varustatud ühtlaste hallide, pikerguste kartongidega. Võiks üks kümne vastu kihla vedada, et kõik need naised on tulnud New Yorgi suurimast valmisrõiva-ärist.

Selle äri suurus ei olene küll hoonest, kus ta asetseb, vaid äri enda kauba rohkusest. Ta asetseb vanas hoones, mis sajandi pöördel on ehitatud ja keset pilvelõhkujaid tundub vananenud hütina. Lihtne silt sisaldab ainult firma nime. Keerdukse ga peasissekäigu kõrval on vaateaken, kuhu on asetatud kümmekond kleiti. Paistab silma ainult alatine sisse- ja väljavool sesse ärisse. Pettumus ootaks ka külastajat, kes ennustaks sellest ärist leida suurt luksust, mida pakub suurem jagu New Yorgi valmisrõiva-ärisid. Sissekäigust pääseb kohe esimesse müügiruumi. Siin ei võta ostjat vastu hästirõivastatud müüjannad ega ole kaubad maitsekalt kohendatud mannekeenidele, et ergutada ostutahet. Ainult lõpmata pikad read nagisid ja nende otsas rippuvad kleidid. Rõivastel on märgitud suuruse number, riidesort ja hind. Rõivanagide vahel on võrdlemisi kitsad käigud publikule, kus tavaliselt valitsebki suur tunglus. See kaubamaja on asutatud põhimõttel, et iga ostja peab end ise teenima. Teenijaskond ainult kontrollib, koosnedes kogu saali peale ainult mõnest neiust, kes kõrgendatud istmeilt peavad publikut silmas, andes neile ka vajalisi juhatusi. Publik on täiesti jäetud iseenda hooleks. Iga daam tohib neis ridades valida samasuguse vabadusega kui omaenda rõivakapis. Meeldib teatav tualett daamile, võtab ta selle nagi otsast alla ja läheb proovimisruumi, kus ta jällegi on jäetud iseenda hooleks. Pärast lõplikku valikut viiase rõivad igas saalis oleva kassa juure ja maksetakse nende eest. Ostetud rõivaid võib viie päeva jooksul viia tagasi, kui plomb nende küljes on veel terve. Siis makssetakse tagasi ka nende hind. See vastutulek publikule on väga vajaline kontsessioon, sest nii kaovad igasugused kaebused ja põhjused kaubaga rahulolematuseks.

Esimesest saalist astume teise, siis kolmandasse ja nii edasi. Uustulnuk ei oska sest ruumide labürindist ilma saatjata väljagi pääseda. Sest saalid on ühtlased ja rõivaread ka. Ei saa sellest veel ka pilku äri tegelikule suurusele. Ainult läbimüügi suurusest aimame kaubamaja tohutuse. Iga päev käib 80.000—100.000 isikut läbi tema peaukse. Kaubamaja võtab oma alla mitu hoonet kolmekümnetuhanderuutmeetrilise põrandapinnaga. Vabaks valikuks on pandud välja 400.000—500.000 tualetti. Kuna laagrit 35—40 korda aastas vahetatakse, siis müüakse siin aastas läbi 18—22 miljonit tualetti. Normaalsel äripäeval müüakse 40.000 tualetti. Iga newyorklanna kohta teeb äri aastane läbimüük kuus tualetti aastas.

Selle kaubamaja tekkimine ja tõus näitab, et ka meie võistlusrängal ajal võib üksik tõhus kaupmees veel ikkagi suurte trustidega võistelda. Kaugenägelik pilk tegi kolmekümne aasta eest ainult mõne dollariga äri avanud ettevõtjast suurärimehe, kel ei tarvitse … võistlust. … kaubamajad… väljamüügil… neid edasi … lisandusega.

Kui üks … dollarit ei … dala jooksul… 1 dollarile, … le, siis 2 ja… et minna j… konda, kus … Iga rõivas … gimata lei… kaubamajas… lile on mä… alandus ja … heaks ergu… rulduseks … nüü moeär… suguse mod… rit, mille s…

Kui New… collar slave… suur mass … kadega (b… kanda pea… gantseid m… yorklannad, … ral siin… teene.

Algupärane ilukirjandus on leidnud tee rahwa juure

Kevadel uus algupäraste romaanide sari

Kas tänavu raamatute odavmüük viimast aastat?

Milliseks on kujunenud tulemused möödunud aastal kirjanduse müügi ja lewitamise alal, selle kohta oli meil kõnelusi 5 Tartu suurema kirjastusega, kuna Tallinna suuremate raamatukaupluste juhatajate arwamusi ja kokkuwõtteid kirjanduse müügi kohta oleme warem juba wõinud kuulda. Kõigepealt westlesime „Noor-Eesti" kirjastuse direktoriga, kuna „Noor-Eesti" on praegu meie suuremaks algupärase ilukirjanduse produtseerijaks. Kuigi kirjastusel ei ole walminud möödunud aasta kirjanduse müügi kohta weel lõplikke kokkuwõtteid, siiski umbkaudsete andmete waral wõiks otsustada, et möödunud aastal algupärase ilukirjanduse müük ei ole mitte tagasi läinud, waid on arenenud koguni tõuswas suunas. Seda wõib järeldada juba sellest suurest huwist, mida on ilmutatud algupäraste romaanide sarja wastu. See huwi on olnud nii suur, et sarjas on raamatuid, millest trükid on juba lõpukorral.

Algupärase kirjanduse alal on kõige suurem nõudmine olnud romaanide järele, millele järgneb memuaar-kirjandus. Kewadel ilmub kirjastusel jälle uus sari algupäraseid romaane, mis sisaldab 7 teost meie tuntumailt autoreilt.

Edasi märkis dir. Kiwiste, et tema arwates raamatu-aasta mõju ei ole meie kirjanduse lewiku alal ka praegugi weel kadunud, sest raamatute ost ei ole tagasi läinud, waid ikka suuremaks kujunenud. Eriti tuleb seda just rõhutada algupärase kirjanduse suhtes, mis eriti raamatu-aastal propageerimist leidis ja mis ka nüüd rahwa hulgas järjest enam lugupidamist on hakanud wõitma. Oleks soowitaw, et seda lugupidamist algupärase kirjanduse wastu weelgi katsutaks süwendada.

Kirjanduse lewitamise alal on omanud suurt osatähtsust ka raamatute odawmüügid. Odawmüükide tõttu on paljud asutanud endale isiklikke raamatukogusid ja püüdnud neid hiljem ikka täiendada uuema kirjandusega, mis ka raamatute suuremaks lewitamiseks kaasa on mõjunud.

Ka tänawu korraldatakse raamatute odawmüük. Ühtlasi wõetakse kaalumisele, kas seda mitte wiimast aastat korraldada, ja seda põhjusel, et raamatute suured tagawarad on lõpukorral, uusi raamatuid aga trükitakse wäiksemas tiraashis. Nii ei oleks ka tarwidust raamatute odawmüügi järele.

Muuseas märgitagu weel, et

kõige enam ostetakse raamatuid, mis on arwustuse poolt head wastuwõttu leidnud

ning ühtlasi haridusministeeriumi komisjoni poolt soowitatud raamatukogudele ja koolidele. Kuid on ka erandeid olemas. Mitmed raamatud, mida komisjoni poolt soowitatud ei ole, on siiski eraostjate poolt suurt tähelepanu leidnud.

Eesti Kirjanduse Seltsi asjaajaja andmeil on seltsi poolt wäljaantawad uuemad ilukirjanduslikud teosed maailmakirjanduse sarjast lewinud möödunud aastal päris hästi. Neist on läinud eriti Tolstoi ja Puschkini tööd, kuna wähem on lewinud inglise ja weel wähem prantsuse kirjanike tööd. Mõned uuemad ilukirjanduslikud teosed, nagu näiteks E. Enno „Walitud laulud", ei saanud lewida suuremal määral hilise ilmumise tõttu.

Mis puutub maailmakirjanduse wäärtteostesse, siis, kuigi nad on ilmunud 1—15 aastat tagasi, lewib neid mööduka arwus, kuid kindlalt igal aastal. Suurteosed, nagu: „Eesti Ajalugu" j. t., on leidnud elawat huwi ja neid on müüdud suuremas ulatuses ettetellimise korras. Üldiselt wõib ütelda, et ilukirjanduse tawaline müük möödunud aastal ei näidanud erilist tõusu, waid oli umbkaudselt eelmise aastaga wõrdne. Tundub isegi, et üldkokkuwõttes on tegemist wäikese miinusega.

K.-ü. „Loodus" andmeil on kirjanduse lewik möödunud aastal olnud sama elaw kui 1936. a. Üksikute asjade wastu on aga üle ootuste ilmutatud elawat huwi, näiteks „Üldine kunstiajalugu", samuti ka „Suur Piibel". Luuletuskogudest on menu osaliseks saanud K. E. Sööti „Kuusirbi õsu", mis on seletataw kirjaniku juubeliga ja samuti sellega, et see on üks ilusamaid raamatuid meie kirjanduse toodangus. Uue algatusena on head wastuwõttu leidnud ka laste pildiraamatute sari „Kuldne kodu". Samuti wõib märkida pidewat huwi kaswamist reaal- ja rakendusteaduslike teoste wastu.

Rõhutada wõiks weel seda, et rahwas on hakanud hindama hästi wälja antud ja köites raamatuid, mistõttu ka nõudmine nägusa raamatu wastu on suuresti tõusnud.

Eesti Kirjanike Liidu kirjastuse juhataja märkis, et jõulukuudel oli kirjanduse lewik wäga hea, kuid nüüd walitseb kirjandusturul täielik waikus. 1936. aastaga wõrreldes ei saa ütelda, et kirjanduse lewik oleks olnud möödunud aastal halwem, eriti mis puutub luulesse. Luule lewik on kujunenud meil stabiilseks. Möödunud aastal ei saawutanud küll ükski luuleteos sääraset rekordi kui 1936. a. J. Semperi „Tuuleratas", kuid siiski üksikud kogud, näiteks H. Talwiku „Kohtupäew", lewisid päris hästi

Hästi on lewinud kirjastuse wäljaandel H. Raudsepa näidend „Lipud tormis". Üldse on näitekirjandus niisugune ala, mis end pikapeale tasub.

Eesti Kirjastuse Kooperatiiwil on olnud jõulueelne müük waiksem kui 1936. a. Üldiselt ei saa aga ütelda, et huwi kirjanduse wastu ei oleks. Kirjast. wäljaandel ilmunud „Põhjamaade romaanide sarja" lewiku üle ei saawat nuriseda. „Sõjaromaanide" sari on aga tagasihoidlikumalt wastu wõetud, kuna eelistatakse rohkem memuaarilist sõjakirjandust, mitte aga puht-ilukirjanduslikke sõjaromaane. Luuletuskogude lewiku üle ei wõiwat nuriseda. Mõned kogud, eriti just walikkogud, on päris hästi lewinud, näiteks M. Underi walikkogu. Ka Suitsu „Kogutud luuletuste" ettetellimise suhtes on märgata huwi.

Kokku wõttes tuleks märkida, et huwi kirjanduse wastu on, kuid selle lewikut pidurdab just elukalliduse tõttu ostujõu nõrgenemine.

Jaapani waim

Jaapanlaste maailma „õnnestamise" missioon. Ainus rahvas ma ilmas, keda valitseb jumal

Pole wististi maailmas ühegi teise kahe rahwa wahel suuremaid wastolusid kui rassisidemetega ja kultuuriarenguga ühendatud jaapanlaste ja hiinlaste wahel. Kuna hiinlased oma 4000-aastases ajaloos näitawad rahulikku, orgaanilist kaswamist, iseseiswat, wälismaa mõjudele peagu ligipääsmatut kõrget kultuuri, on jaapanlased, kes saare elanikena olid weel rohkem eraldatud oma mandri naabreist, hõlpsasti omandanud kõik teiste õpetused ja tsiwilisatsioonid, mis on puhunud üle nende saarte, on neid oma maitsele ja iseloomule kohandanud. Jaapanlased ise on loonud wäga wähe iseseiswaid, algupäraseid wäärtusi, mis oleksid wõrreldawad hiinlaste tarkade õpetuste, luuletajate ja kirjanike peenete meeleolude ja mõtte sügawustega, kuid nad on oma üleolekut näidanud teises mõttes: sõjamehelikku wahwust ja eeskujulikku organisatsiooni. Hiinlane on passiiwne kollase rassi tüüp, rahuarmastaw ja usin põllumees, elu ja moraali filosoof, waatluse süwenenud tähelepanija, luuletaja ja kujur, kuna jaapanlane wastuoksa on aktiiwne töömees, wallutaja, halastamatu ründaja, kes tegutseb teatawate seaduste ja traditsioonide järele, tema mentaliteet on selle kultuuri tippudes, mille on loonud hiinlased, kujunenud hoopis teissuguseks kui hiinlastel.

Kui jaapanlane näeb ebainimlikku waewa wõi pingutades kannatab suurt walu, siis üteldakse Jaapanis tawaliselt: „jumato damaschi) (Jaapani waim). Nende sõnadega nad iseloomustawad mitte ainult oma moraali, waid ka rassi, rahwast ja isamaad. Wanemates kirjades pole kuskil juttu „Nipponist", waid ikka „Jamatost".

Nagu kõigi rahwaste kauge minewik, nii kaob jaapanlastegi põlwnemine aegade pimedusse. On ainult konstateeritud, et jaapani rahwas koosneb malai, mongooli, korea ja hiina weresegudest, millega on liitunud weel maa algelanike weresegu. Jaapanlased ise usuwad, et nad põlwnewad päikesejumalannast Amaterasust. Muidugi jääb legend legendiks, kuid ka haritud jaapanlane usub kindlasti, et jaapanlased on jumalast walitud rahwas. Sellest usust tuletubki jaapanlaste usk oma misjoni maailma „õnnestada". Kuna Jaapani esimene walitseja Dschimmu oli jumal, siis on jumal ka ta 124. järglane, praegu walitsew keiser. Ametliku riigi põhikirja järele selgub siis, et jaapani rahwas on ainus maailmas, keda walitseb jumal. Rääkides oma maailma misjonist, mis jumalad neile on pärandanud, jaapanlased ei mõtle ainult oma wallutawast imperialismist, waid peawad oma wallutusi kultuurrahwa ülesandeks. Nii kirjutab jaapani õpetlane dr. K. Murakami oma raamatus kaswatusest: „Usk oma kultuurmisjoni hingestab jaapani rahwast. See usk tugineb teadmusele, et Jaapani keisrikoda on kutsutud maailma walitsema, ja et selle ülesande teostamisest kogu rahwas end kutsutud osa wõtma."

Pärast Tsusima merelahingut admiral Togo olewat ütelnud: „Oma wõidus peame tänama oma esiwanemate tõhusust." Läänemaalasel on raske süweneda nende sõnade tähendusse. Jaapanlane usub, et tema esiwanemate kõrge kutse elab temas edasi

Jaapanlased nimetawad oma usu- ja moraaliseadust mitmeti. Kord nimetawad nad seda „schintoks", mis tähendab „jumalate teed", nagu hüütakse Jaapani riiklikku usku. Siis weel „kodoks" wõi „keisri teeks" ja ka „buschidoks" wõi „õilsate teeks". Kuid kõigel kolmel sõnal on ühtlane sisu.

Maksab pisut peatuda buschido juures, sest see õpetus on peamiselt arendanud jaapani sõjamehe moraali, samuraide — rüütlite — waimseid omadusi. Sõjamehed on praegu teatawasti Jaapani agressiiwsuse algatajad ja ta imperialistliku poliitika määrajad.

Nagu teisedki jaapani kultuurisaawutused, pole ka buschido puhas jaapani leiutus. Esmajoones see „õilsate tee" sisaldab wormid, kuidas inimene peab käituma wälismaailma, eriti teiste inimeste suhtes ja ta wormid on ammutatud hiinlaste mõttetarkusest, Laotse ja Konfutse õpetusist. Buschido õpetab, et inimene

peab distsiplineerima oma sisemise mina, waban
kannatustest, kirgedest ja kõigest sellest, mis w
takistada õiget tööd ja hoiakut maailmas —
õpetuse osa on jaapanlased saanud hindu joog
praktikast, mis hiinlaste wahendusel juba 6. saja
lewis Jaapanisse. Kuid kõiki neid laenatud õpetus
jaapanlased osanud suurepäraselt kohandada oma m
dustele, aktiiwsele temperamendile ja praktilisele m
ilmasuhtumisele, luues neist kirjutamata käitumis
dused ja elustiili ühtluse.

Nüüd tunneb Euroopagi wõitlusmeetodit ds
dschitsut, mis tõlkes kõlab „leebe kunst". Jaapanis
see wõitlusmeetod õpetuseks, mille üks õpe
pärandas teisele. Dschiu-dschitsu õpetab, kuidas osa
mõtetega wõita endast tugewamat inimest, wal
hetki, millal teine ise wõimaldab end tema enda
maha panna. Jaapanlased tunnewad „leebet kunst
waimsel alal. Buschido ei soowita waielda mingi k
lase küsimuse üle, waid wastata küsimustele a
wastuküsimustega, wiia wastane niikaugele, et
ise tunnistab üles oma wäärmõtted ja otsustab en
parandada. Siit on osalt tekkinud ka jaapan
keerulised wiisakusreeglid, nende peenendunud
mardused ja alandlikud wabandused, kuigi nad omet
küünewäärtki milleski ei mõtelnud anda järele.
jaapani sõjamehed tapawad rahulikke elanikke, po
tawad saadikuid, ei pea puutumatuks ühegi suur
lippu, siis nende diplomaadid püüawad leebe kunst
peenendunud wiisakusreeglitega ja wabandussõna
weenda, et kõik see on sündinud pommitatute
kasuks, et sõdurid on küll eksinud Ameerika sõjal
pommitamisega, kuid see ei oleks ikkagi tohtinud
neis wetes.

Weel tähtsam on „õilsuse teel" surmapõlgu
sellega seotud halastamatus. Selles peitub jaapani
wäe tegelik jõud, tema waimutugewus, mis laseb
liselt mitte sugugi tugewal jaapanlasel wõita ras
wäsimatult rühkida wõidule ja wangilangemise k
end ise surmata. Ka see surmapõlgus tuletub bu
mist. Kes on omandanud need õpetused, see ei
enam kartlikult oma elu küljes, ta õpib seda oh
dama kõrgematele eesmärkidele. Räägitakse, et ja
roimaridki minewat surma naerdes. Oleme palju
nud kõrgete ametnike, kindralite ja lihtkodanike
tapust protestiks Jaapani alandamise wastu rah
wahelisis suhetes. Tuntumaid on admiral Nogi
kiri, kui suri tema keiser 1912. a. Sääraste su
põlguse kõrwal, mida wõib wõrdustada sangarlikk
jaapanlased oskawad surmaga ühendada rõõmu.
tustatakse, et üldiselt hinnatud humoristlik kir
Ikku olewat oma surma eel õpilastele annud käsu
põletada neis rõiwas, mis tal surres olid seljas.
tulerlit oli süüdatud, hakkasid kõigi peieliste üllat
raketid lendama õhku. Need oli Ikku peitnud
rõiwastesse. Lõbus naer ja hõisked saatsid I
tuhakspõlemist.

Sellise waimuga on jaapanlased läinud wallu
Hiinat, täitma oma rahwa kutsutud misjonit.
milliseid kultuuriwäärtusi see suure usuga ja e
hindamisega rahwas selle kõige kõrwal wõiks
maailmale, kui ta plaanid kord peaksid teos
Hiinast kaugemal? Sellele wõib kindlasti was
„Ei mingisuguseid, mis suudaksid tõusta seniste
gusele." Õigem küll: „Peagu ei midagi, sest
ise on kõik, mis neil on, teistelt rahwastelt l
nud, on osanud kõike ainult oma oludele kohand
kuid pole loonud ise midagi uut. Buddismi na
lamestanud, hiina targad õpetused jätnud endi
wähemagi lisanduseta, eurooplaste tehnika na
omandanud hiilgawalt, kuid ilma leiutaja wai
Jaapani närwilikule ja pingutatud, nagu wedruk
ülestõmmatud aktiiwsusele astub wastu Hiina
lik, endasse süwenenud, igiwana kultuuri pas
jõud, kägistades pikkamööda oma waenlased.
wõitluskäiku jälgib maailm weel kaua hinge
pidades, sest selle lahenemisest oleneb ka walge r
seisund ja senine maailmawalitsemise küsimus.

OS-KO-MON

Luuletaja-tantsija-laulja indiaanlaste hulgast

Indiaanlasi tunneme peaasjalikult raamatuist, osalt ka filmidest. Helifilm on meile vahetevahel annud ka väikese kujutluse nende lauludest ja tantsudest, liig väikese selleks, et meid rahuldada, liig suure selleks, et meie huvi mitte äratada. Seda tänulikumad oleme siis nüüd võimalusele tutvuda palgest palgesse ehtsa indiaanlasega, kes loeb oma eluülesandeks tuua valgele rahvale, eriti Europale, lähemale omamaalaste laulu ja tantsu.

OS-KO-MON on selle mehe nimi, mis tähendab „rohelist maisi". Ta esineb täna õhtul kell 8 „Estonia" kontsertsaalis.

Os-Ko-Mon on pikk, võiks öelda, väga pikk, sale mees, iseloomuliku karakternäoga, millest vaatab paar kotkapilgulisi silmi. Pikad mustad juuksed on palmitud kahte patsi, mida nende kandja väljas liikudes varjab kas kübara või mantlikrae all.

Os-Ko-Monil on punanaha tüübiline näovärv, mis teda kohe eraldab ümbruskonnast. Üldmulje on täiesti kultiveeritud vältimatu eksootika lisandusega.

Juttu ajades Os-Ko-Mon laseb kõnelda ka oma haruldaselt väljendusrikkail kätel pikkade, saledate sõrmedega. Ta kõneleb keelt, mis on ameerika-inglise keel teatavate häälduslike omapärasustega, ja murtud saksa keelt.

„Praegu ma tulen Soomest. Olen valmustatud väga soojast vastuvõtust, mis mulle seal osaks sai. Helsingis tuli mu esinemiste arv kahekordistada. Ehk kuulasid mu etteastet Helsingi ringhäälingus?" (Os-Ko-Mon sinatab kõiki.)

„Õnneks küll. See oli väga huvitav."

„Ma arvan, et kõik, mis on omapärane, on ka huvitav, kui seda saab pakkuda vormis, mis vaatajale-kuulajale on vastuvõetav."

„Kas teie esitate oma laule ja tantse ehtsal kujul?"

„Indiaanlaste laulud on massilaulud ja nende tantsud massitantsud. Seda mina üksikinimesena muidugi pakkuda ei saa. Olen nii-öelda kõik komprimeerinud ja annan seda, mis Kesk-Põhja-Ameerika indiaanlaste nende esinemiste kohta on iseloomulik. Seda on m. s. ka need karjatused, mis kuuluvad „numbrite" sekka. Nad ei ole minu poolt efekti pärast välja mõeldud, vaid neil tuleb mängida muust lahutamatut osa."

„Mis hääl teil on?"

„Teie terminoloogia järele lüüriilis-dramaatiline tenor."

„Kas te laulate oma laule täpselt nii nagu seda teevad indiaanlased teie kodumaal?"

„Proua Herscher-Clement, daam, kes mind saadab ja minu eest emalikult hoolitseb, on 15-aastat uurinud Kesk-Põhja-Ameerika indiaanlaste muusikat ja selle nii arranžeerinud, et see on vastuvõetav euroopa kõrvadele. Kõik, mis selles muusikas on iseloomulikku, on alal hoitud."

Vaatasime tantsija huvitavaid ja toredaid kostüüme. Os-Ko-Mon seletab:

„Need kostüümid olen ma saanud päranduse teel ja nad on mulle väga kallid ning asendamatud. Nad on pärit veel sellest ajast, kus valged vahetasid indiaanlasilt kõiksugu kaupu klaaspärlide vastu. Praegu säärast käsitööd enam ei tehta."

„Kas te olete püüdnud oma kunsti ka eurooplasile õpetada?"

„Olen küll — kahjuks suuremate tagajärgedeta. Aga kui ma pärast praeguse Euroopa-turnee lõppu pöördun tagasi Ameerikasse, oma suguharu juure, siis tahan endale seal mõnest naisest ja trummimehest koostada trupi, et sellega siis uuesti tulla Euroopasse tutvustama meie kunsti."

„Kuidas on teie suguharu nimi?"

„Yakima."

„Ma kuulsin, teie olevat ka luuletaja."

„Seda küll", ja Os-Ko-Mon näitab raamatut, milles on 22 luuletust proosas tema sulest inglise ja prantsuse keeles. Prantsuskeelse tõlke on valmistanud markiis de Luppé, ja raamat on ilmunud Pariisis.

Graatsilise, aga siiski meheliku liigutusega Os-Ko-Mon silitab raamatu kaant. Ta silmad ei ole enam kotkapilgulised, vaid pehmed ja usalduslikud, kui ta ütleb:

„Kui viitsid, tule mind õhtul vaatama."

„Aga tingimata!"

Pilvetants

Os-Ko-Mon

Oo, Päikesejumal, vajame su vägevat valgust ja soojust.
Aga ma tean hästi, et oled meile hea.
Haara põleva leegi järgi läbi oma vägeva akna.
Muuda vägev Taevas, mis praegu on selge, tumedaiks varjeks.
Oo, Äikeselind, lase kuulda veerevat mürinat!
Ma tõmban püha valge piisoni naha üle oma pea. Lehvigu ta õhus ja saagu tast tänamise pilv, pärast aga ta puhaku Emakese Maa rinnal.
Oo, Isa Päike, lase suuril pilvil tulla meie maisilõikuse kohale. Ma naeran yaljusti ja põlgan teid, pahu vaime, et te ei saa hävitada meie lõikust.
Ma tantsin kergejalgselt, sest ma tean, et kastepiisad, mis on meile saadetud, muutuvad suureks vihmavalanguks. Ma tantsin rõõmsalt ja õnnelikult.
Kaugelt läheneb veerevaid pilvi, mis toovad vihma.
Oo, Päikesejumal, näidaku end taevas vikerkaar, mis teatab uuest elust!
Oo, Päikese ja Emakese Maa lapsed, vaadake nüüd oma lõikust:
Tundke rõõmu!
Tundke rõõmu!

(Tõlgitud Os-Ko-Mon'i raamatust: Green Corn Offering / L'Offrande du Maïs Vert.)

Allah on wägew, kuid Inglise lõwi weel wägewam!

Inglased kindlustavad Haifa sadamat. — Salaagente Londonist Palestiinasse

Haifa linn Karmeli mäe jalal. Walged hooned ehitatud wäga ekstrawagantses stiilis. Kõikjal keeb töö, tänawail on wilgas liiklus, autod kihutawad igas suunas. Sadama sissekäigul seisawad sõjalaewad, sadamas endas on ankrus pikk rida kaubaaurikuid. Kraanad töötawad täie koormatuse all, täites pakkidega küll sadamaaitu, küll weoautosid. Aeg-ajalt huilgawad laewawiled. Sadamast libiseb waade ilusale, sinisele Wahemerele, mille laineilt helgib wastu hele lõunamaa päike. Päike on siin praegu täies jõus ja ilm on soe, nagu meil suwel.

Praegu see linnas wiibides ei tahaks mõtelda, et Palestiinas on käimas wõitlus. Siin ei näe wõitlust, ta on selleks liig kaugel, ei näe mässuliste araablaste wihameelt warjatud ükskõiksuse tagant, kuid otse siin wõib seda kõike kujutella. Taamalt kerkiwad suured naftasisternid. Neid täidab Iraki nafta, mis woolab siia hiigelpika juhtme kaudu, millest wiimasel ajal nii sageli kirjutatud, sest araablased lasewad teda ikka ja jälle õhku, põletades wäljawoolawa nafta. Inglastele on see nafta wäga wajaline, kuna neil omal maal pole wäärtuslikke naftaallikaid. Seepärast wõitlesid Iraki nafta pärast wäsimatult mitte ainult tuntud naftakuningas Deterding, waid ka suur araabia maailma wõlur — kolonel Lawrence. Ja kas pole inglastele hädawajaline ka ilus Haifa sadam? Sellele küsimusele wastawad sadama suus ankrusolewad soomuslaewad.

Kui praegu araablastelt küsida, kes on nende peamised waenlased, siis wastatakse — inglased. Seda ei ütle ainult Palestiina araablased, waid ka panaraabia liikumise juhid Damaskuses ja Beirutis. Ei prantslasi, kes on oma käe wajutanud Alshiirile, Tunisile ja Marokole, ega itaallasi, kes walitsewad Tripolitaniat, nad ei pea poolki nii kardetawaiks. Ei maksa mõtelda, et araablased ei mõistaks itaallaste kihutustöö taga olewat unelmat inglastelt araablaste ülemwalitsust üle wõtta, kuid nad mõtlewad, et itaallastest ja kõigist teistest walgetest rahwastest on mänguasi wabaneda wõrreldes inglastega. Araabia juhid teawad wäga hästi, wähemalt nende juhid, kui suured waraallikad on inglaste kasutuses. Araablased loodawad, et kuigi neil ei lähe korda inglaste ülemwalitsuse alt wabaneda, siis nad wähemalt suudawad inglasi sundida järeleandmistele. „Allah", ütlewad nad, „on suur ja wägew, ta ei jäta maha oma ustlikke poegi. Kas pole araablased olnud need, kes tõstsid prohweti usundi ausse ja kes kandsid poolkuu isegi Euroopasse? Hiljem pööris küll Allah oma palge oma poegadelt kõrwale ja nad pidid kaua ägama türgi ikke all. Selle järele asus türklaste asemele Inglise lõwi. Kuid kas Allah ei wõiks jälle halastada oma poegadele? Muidugi wõib ja seda ta ka teeb. Siis aga on Inglise lõwil aeg taganeda. Seepärast, wennad, pidage ainult wastu!"

Nii püüawad Palestiina araablased teiste araablaste toetusel inglastele teha kurja, kus aga saawad. Nad põletawad nende aerodroomid, lasewad õhku Iraki-Haifa naftajuhtme, tapawad inglise politseinikke, purustawad sildu ja kiwiteid. Inglased peawad andma järgi, seda tahab prohwet Muhamed ise. Araablased peawad saama isandaiks kõigil oma mail.

Ent kas inglased wõiwad anda järgi? Kas nad wõiwad rahuliku südametunnistusega ütelda, et loowutawad oma mandaadi Palestiinas, et siis juudid ja araablased korraldaks oma suhted heanaaberliku wahekorra waimus? Ei, nad ei wõi seda. Ei luba seda teha ka nende impeeriumi huwid.

Waja ainult weidi waadata ringi, et näha, kui wäga wajaline on Palestiina Inglise impeeriumile. Kui see maailmasõja järgi weel polnud nii selge, siis on see nüüd, kus Wahemere probleem on muutunud nii keeruliseks tund-tunnilt saanud selgemaks. Palestiina on saanud tähtsaimaks baasiks Suur-Briti kannapüsimisele Gibraltaris. Gibraltar, mida alles hiljuti peeti wallutamatuks, wõidakse nüüd kergesti purustada Hispaania territooriumile ülesseatud moodsate kahuritega. Malta, kus Inglise laewastik end alles hiljuti tundis täiesti julgena, on nüüd ähwardatud Itaalia sõjalennukite aerodroomidest. Haifast on saanud ka lähtepunkt teele, mis peab awitama kindlustada ühendust Indiaga, kui tee läbi Suessi kanali lõigataks läbi. Mõne aja eest läks Araabia kõrwesse, mis lahutab Palestinat Irakist, inglise inseneride rühm. Haifa awalik arwamine kartis juba, et insenerid olid tee kaotanud, kõrwesse ära eksinud ja nälga surnud, kuni siis selgus, et nad töötasid rahulikult teesihtide ajamise kallal, mis peab wiima piki Iraki naftajuhet ja ühendama Haifa Bagdadiga ning Pärsia lahega.. Moodsat kiwiteed hakatakse ehitama juba tänawu kewadel.

Et inglased ei mõtle anda järele, seda näitab ka nende käitumine Palestiina mässu mahasurumisel. Harjunud mõnegisuguste asumaa mässudega, waatasid nad alul araablaste rahutustele üsna ükskõikselt, lootes, et nad lakkawad terawamaid abinõusid tarwitusele wõtmata. Kui aga selgus, et araablaste rahutused ähwardasid impeeriumi huwisid, oli ka inglaste talumusel lõpp. Praegu ajawad inglise lennukid ja sõjawäeosad halastamatult mässusisi taga. Huwitaw on märkida ka, et Inglismaalt on siia saadetud suurem hulk salaagente, kes on tuntud eriti suurte spetsialistidena terroristide tabamisel. Jah, Inglismaa tee Indiasse peab olema waba!

Seda arwestades on ka mõistetaw, et juutide seisund Palestiinas pole sugugi nii halb kui mõnelegi näib. Inglismaa peab hoolitsema, et Palestiina elanikud oleksid tema poolt tõsiste rahwuswaheliste kokkupõrgete puhul. Kas araablased seda kunagi teewad, see on wäga kaheldaw, kuid Palestiina juudid asuwad inglaste poole, selles ei kahtle keegi. Seepärast on selge, et niipea kui jälle wõimalik, lubawad inglased juutidel sisserändamist Palestiinasse jatkata. Samuti on selge, et kui peaks tulema Palestiina jagamine, siis antakse juutidele wõimalus oma osas mahutada poolteist miljonit uut sisserändajat. Kui ei juhtu midagi eriti segaminilööwat rahwuswahelisel areenil, mis halwaks Suur-Briti jõu, siis tuleb araablastel loobuda sellase Suur-Araabia loomise lootustest, kuhu kuuluks ka Palestiina. Kuigi Allah on wägew, Briti lõwi on siiski weel wägewam.

Sünnipäewalapsi

Robert Astrem, ametnik, sünd. 24. jaan. 1887. a. Narwas.

Hans Kukk, riigiametnik, sündinud 24. jaan. 1886. a. Tuhalaane w. Wiljandimaal. Maksudewalitsuse direktor.

Friedrich Puksoo, raamatukogunduse tegelane, sündinud 24. jaan. 1890. a. Meeksi w. Wõrumaal.

Johannes Walter, põllumees, sündinud 24. jaan. 1883. a. Palmse w. Wirumaal.

Piibel olevat bolševistlik

Uus usuwastane raamat Saksas

**Piibel on bolschewistlik propagandaraamat ja
usk on bolschewistliku maailmarewolutsiooni ettewa
taja — selline on wiimane hüüdsõna natsipropaga
kirjutab „Suomen Sosialidemokraatti".**

Hiljuti Leipzigis ilmunud raamatus „Enamlus
lis", mille on kirjutanud Hans Hauptmann, on
maid juhtnööre, mis rahwussotsialistlik propaganda
wastu peaks tegema. Eessõnas autor ütleb, et
on wastutaw selle hirmsa nähtuse eest, mis ähw
maailma ja mille nimeks on bolschewism. Autor w
et wanas testamendis ja wanades juutide raamatu
olemas kõik enamliku ideoloogia juured.

2. Moosese raamatu 3. peatükis, kus Jehoowa
juute Egiptusest lahkuma, üteldakse 22. salmis, et
naine, peab oma naabrinaise käest ja selle käest, k
wõõras tema majas elab, küsima hõbe- ja kuldriistu
riideid, ja teie peate neid panema oma poegade ja ti
selga ja Egiptuse rahwa käest ära wiima". Autor
järgmisele otsusele:

„Jehoowa esitas armsatele juutidele, et nad
taksid ja petaksid pahaaimamata peremeestelt ra
wäärtasju nendega põgenemiseks. See pole mui
jumalik kaitse kapitali röövimisele, mis on kommun
propaganda peamisi põhimõtteid."

Göbbelsi lootusrikas õpilane on tähele pann
piiblis on ka puht-enamlikku pühade perekonnasi
pilget": Kui Jumal esitab Abrahamile tschekistliku
mise, et ta ohwerdaks talle oma poja. Wana Testa
jumal olewat Lenini, Litwinowi ja Bela Kuni ee
Prohwet Jesaja olewat Lenini, Trotski ja Litw
waimne isa, sest ta õpetab, et „inimeste kõrgid
waatawad põrmu ja meeste ülbus masendub". Se
wat juutlik-wabamüürlik-marksistlik õpetus inimeste
wäärilisust. Prohwet Jesajas olewat puhastwerd
lane, kui ta ütleb: „Ja ma tahan Egiptuse rahw
keskis ära segada, et nemad peawad sõdima wend
wastu ja sõber sõbra wastu, linn linna wastu ja k
riik kuningriigi wastu! Hauptmanni arwates
kihutus klassiwõitlusele.

Kuid mitte ainult Wana Testament pole puhte
line enamlik õpetus, waid Uus Testament olewa
samuti. Eriti jõle on Hauptmanni meelest mäej
See sisaldawat põhjamaa inimese kohta „pelguri
rumalate eetikat, enesealandust". Olewat wõimatu
ta, kuidas inimkond on leppinud sellise orjastamise
geeliumiga. Juudid olewat selle õpetusega ini
tahtnud painutada endi kui jumalast walitud rahwa
Seda on neil juba õnnestunud teha 160 miljoni
kogude Wene inimesega.

Et see targutus on mõteldud wõitluseks kiriku
seda näeme ta wormist — raamat on trükitud piibl
likult.

Teadaanne

DAAMID! Käesolevaga teatan oma lugupeetud tellisjaskonnale, et on kohale jõudnud uute inglise kostüümide žurnaal'd, ja hooaja suure tungi ärahoidmiseks palun kõiki daame, kes kavatsevad oma kostüümid minult tellida, seda teha juba jaanuari- ja veebruarikuu jooksul, et jatkuks aega töö viimistlemiseks.

Suurima lugupidamisega
RÄTSEPMEISTER
(naistetöö alal) **J. Raag**
OLEVIMXGI 11. krt. 4. TELEFON 459-08

Ringi ümber moe

Moes on kuulda juba kevadhelinaid

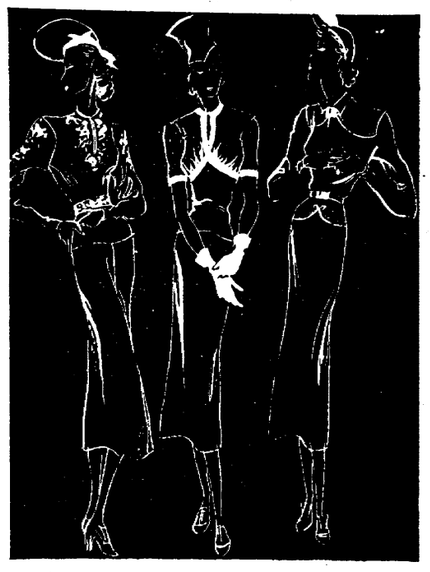

Moe kevadhelinaid

Kevadel öeldakse moodi tulevat selliseid n.-n. deux-pièces-kleite. Vasakult paremale: 1. kleit mustast villasest — tikandiga; 2. Mustast džörsist kleit vaarikaroosade paeltega. 3. Sinisest villasest — punase nahkvööga.

Kas kevadel kõnnime ümber selliste pikataljelistena?

Robert Piguet kuuldavasti ei tunnusta „pikka taljejoont", ometi näib teda mõni teine väga armastavat. Ülaltoodud kolm modelli tunnistavad sellest. Esimene vasakult on mõeldud kirjust trükisiidist, ühevärvilise pluusiga; teine on valgest seršist, kolmas — kirjust trükisiidist. Huvitav on ka viis, et nad kõik kolm taotlevad volditud või plisseeritud seelikut.

Väljamüügi tõttu

daamid ja härrad ostavad valmisriideid muinasjutuliselt odavasti **valmisriideärist**

„Dernier Cri" Harju 29

Ehkki moemajad oma kevadkollektsioonid alles veebruaris avavad, ometi sillerdab läbi kinniseimate uste üht-teist „saladust", mil sageli küll ei puudu ülespuhutuse maiku. Et uudishimulisi „õigeile radadele" juhtida, selleks korraldas üks prantsuse ajakiri lõunud nädalal väikese ringküsimuse kolme moevägeva keskel. Neist

Jeanne Lanvin arvab, et sport, mis moe kõigil aladel oli esirinda asunud, kevadeks oma loomulikesse piiresse surutakse. „Üksluisusel ja lihtsusel, mida taoteldi otse äärmuseni, on lõpp. Iga tund omab oma ala — päeval stiilikas lihtsus, õhtul fantaasia ja luksus. See on tendents, mida 1938. aasta arendab. Esineb edasi kleidityüpe, et teenida mitmesuguseid individuaalsusi. Kui aga 1937. a. paljud naised leidsid kõikupärase kleidi, siis leiab selle 1938. aastal iga naine. Ei saa olema mingit kindlat stiili, vaid mitmesuguseid stiililaade. Me võtame eeskuju loodusest, kes ju teatavasti ei armasta üksluisust."

Suvi läheb kalliks

neile, kes ei kasuta praegust **väljamüüki!**
Erakordsed odavad hinnad — haruldaselt ilus valik.
RIIDEKAUPLUS
K.-m. J. Berkovitsch, Viru 23.

Robert Piguet kõneleb nii „kahemõtteliselt" nagu moelooja kunagi, kes ei taha paljastada oma saladusi. „Mood 1938 on kas ilus või inetu, sedamõõda, kuidas naised teda interpreteerivad." Piguet lükkab ümber kuulduses pikast, alla puusadele nihkunud taljejoonest. „On vale kõnelda talje nihkumisest, sest vaid vöö võib muuta oma asupaika, mitte piht. Rind ja talje moodustatakse täsmalise täpsusega, samuti puusad. Selles peitub uue joone veetlus, aga ühtlasi ka kardetavus."

Lelong, tuntud moelooja, kes alles äsja jõudis tagasi Ameerika-reisilt, tõmbab võrdlusjooni prantslanna ja ameeriklanna vahel. Ameeriklanna on tüüp, mis loendamatuid kordi kordub, nagu oleks ta „toodetud jooksval lindil". Seepärast on Ameerika konfektsioon võinud tõusta määratu kõrguseni. Pariisis tuleb vaadata rohkem igaühe vallku vajadusile ja standardiseerumisest pole juttugi. Ka on prantslannal võitmatu usaldamatus kõige vastu, mida talle müüjannade poolt mehaniliselt kiidetkse, kuna ameeriklanna ennast kergesti laseb mõjutada. Keskklass, kelle majandusolusid sotsiaalreformid on tunduvalt parandanud, hakkab rohkem panema rõhku oma tualetile, kuna kõrgem klass valib lihtsa riietuse, vähimalt tänava jaoks. See vajutab 1938. aastale oma pitsati.

Univeri supelmantli- ja mööblirile

on kvaliteedilt ületamatud, sest nad on vastupidavast materjalist, päikese- ja pesukindlalt värvitud ning käsitsi kootud. Kudumistööstus H. UNIVER, Tallinnas, S. Tartu mnt. 12, tel. 317-66, toodab pealeselle veel moodsat ukse- ja aknaeesriiet, hommikmantliriiet jne. Suur valik mustreid alati ladust saadaval. Hinnad odavaimad. Müük suurel ja väikesel arvul S. Tartu mnt. 12, III korral, kl. 9—6.

Mood ja Viini ooperiball

Mida Tallinnale on eile õhtul Mustapeade klubi ruumes aset leidnud traditsiooniline pressiball, seda on Viinile ta ooperiball. Tänavu peeti ta 15. jaanuaril. See oli ühtlasi eliidi ja moodide defilee, nagu teda näeb vaid nii suures ulatuses kord aastas.

Mis puutub esimesse, siis see meid, pealegi siinkohal, ei huvita, moes valitses aga kaks voolu — näikse tehtavat vahet jälle noorte neidude ja daamide tualeti vahel. Nähtavasti on möödas ajad, kus noored tüdrukud musta riietatuna poseerisid „huvitavat naist", kuna aga veidigi vanemad daamid iga hinna eest tahtsid näida väga noored. Nüüd aga kandis igaüks oma aastaile vastavat riietust. Noored preilid heljusid tüllis ja taftis (nägi küll ka brokaati, siidi ja šiffooni), kleidi joon — avar-kellukeseline, kaetud volangidega, või plisseeritud, lehvivate paelte ja särpidega ning õitega. Õitega juustes, õitega kleidil. Ja ikka heledais värvides, värskeina mõjuvais värvivastandeis — loendamatuis teisendeis.

Loendamatuis teisendeis on õige sõna daamidegi tualettide kohta: kohtas igasugust siluetti — kitsaid torbikkleite, kõrgelt lõhestatud, uuepäraselt drapeeritud greeka joont, stiilkleite, mis kord meenutasid Louis XVI, kord ampiiri, kord jälle biidermeieri aegu; — iga naine pidi näima ilus — oli tal ju valida nii paljude tegumoodide vahel.

BOTIKUD
viltsaapad
Raudnakk Tallinn
Estonia p. 15.

Mis puutub materjalidesse, siis esikoha päris brokaat. Aga nägi ka šiffooni, pitse (sageli drapeerituna üle heleda aluskleidi) jne. Huvitavamaid ansambleid andsid nood, kus kleit ja pealisriie olid ühest ja samast materjalist.

Soenguis näis uus page-boy stiil täiesti olevat läbi löönud. Ampiirsoengud näitasid diadeeme, õisi, ehteid. Ehteid nähti üldse rohkem kui kunagi enne — soengus, kleidil, käsivartel, mis olid mõnel kaetud ka imeilusate kinnastega. Ja ämblikuvõrguõhukeste sukkade juure nägi peeneist rihmust õige kirjult kombineeritud kingi.

M-me GURIN
Tagasi tulnud Pariisist.
KORSETTIDE JA ALUSPIHIKUTE valmistamine uusimate pariisi modellide kohaselt, parimatest välismaa materjalidest.
Hollandi põiktän. 3/1, tel. 314-84.
Isiklikult kl. 10—5.

Tulusaid näpunäiteid

JUUKSEHARJU

puhastate parimin, kui asetate nad leigesse seebivahustatud vette, millesse olete lisanud veidi salmiaaki. Hari tuleb selles hästi läbi muljuda, siis tublisti ära loputada ja harjased allapidi puhtale rätile kuivama asetada. Kui hari on muutunud liig pehmeks, lisatakse viimsele loputusveele alauni ja jäetakse ta sellesse 20 minutiks.

KALOSSID

tuleb kohe jalast võttes, kui nad on saanud poriseks, ära pesta. Mustust ei tohi neil kunagi lasta sees kuivada. See teeb nad tuhmiks ja inetuks. Pärast pesemist ja hoolikalt kuivatamist tuleb nad veel üle hõõruda villase lapiga, mida veidi on niisutatud petrooleumi või õliga. Seega omavad nad alati uue läike. Nende elastsuse säilitamiseks on soovitav neid peale-selle aegajalt veel määrida ammoniaakveega.

TALLINNA EESTI NAISSELTS korraldab
rahvarõiva kursusi.
Üles anda iga päev Vene t. 16—5.

Male

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 791.

Koostanud K. Hanacik.

Mustad.

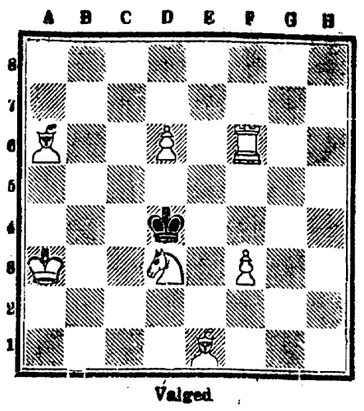

Valged.

Valged: Ka3, Vf6, Oa6 ja e1, Rd3, Ed6 ja f3.
Mustad: Kd4.
Valged algavad ja matistavad kahe kälguga.

Ülesande nr. 789 lahendus.

Kontrollseis: valged — Ke1, Rb3 ja f6, Eh6; mustad — Kh8, Ee5 ja e2. Neljakäiguline.

1. Rb3— c1, e5—e4, 2. Rc1:e2, e4—e3, 3. Re2—f4 jne.

Lahendanud H. P., Tallinnas.

Partii nr. 516.

Mängitud Hastingsis.

Valged: sir G. A. Thomas. Mustad: A. R. B. Thomas.

1. e2—e4, e7—e5; 2. Rg1—f3, Rg8—f6; 3. Rf3:e5, d7—d6; 4. Re5—f3, Rf6:e4; 5. d2—d4, d6—d5; 6. Of1—d3, Oc8—g4; 7. O—O, f7—f5; 8. c2—c4, Rb8—c6, 9. Rb1—c3, Og4:f3; 10. g2:f3, Rc6:d4; 11. f3:e4, d5:e4, d5:e4; 12. Od3:e4![1]), f5:e4; 13. Vf1—e1, Rd4—e6; 14. Ld1—g4, Ke8—f7; 15. Rc3:e4, Of8—e7; 16. Oc1—f4, Oe7—f6[2]); 17. Va1—d1, h7—h5; 18. Lg4—f5, g7—g6; 19. Re4—g5+, alistus[3]).

Märkusi.

1. Valge eelistab kaitsemise asemel pealetungi. Oe2 hoiab küll viguri ,kuid musta kuningatiiva ettturid muutuksid kardetavaks.

2. Ka ei aita Vhe8, Lf5+, of6, vad1, Le8, R:f6 jne.

3) R:g5, vd7+ jne.

TEMS'is

juhib lõppgrupis pärast 3. vooru Laurine 3 p. Järgnevad — Türn ja Kalde — 2, Sepp ja Villard 1—1 jne.

NMKÜ

maleklubis algab Bergmanni turniir 25. skp.

TEMS'i

segagruppides võitsid, esimeses prl. Orav 9½, ja teises pärnlane Uttopärt 10.

VRS'i

turniiril juhib G. Friedemann 8, Rootare 4—2, Sakovsky 3½—4½, Nedsvedsky 2½—4½ jne.

2-a-klassis võitsid dr. Feodoroff, A. Paulsen ja W. Wupperfeldt — 4½, Chr. Struck — 4 jne.

2-b-klassis võitis 100% H. Vielhaack 7, N. Weymann 5—2 jne.

Teater • Muusika

Estonia teater

Pühapäeval, 23. jaanuaril, kell 3 p. l. alandatud hindadega Tšaikovski ooper „Eugen Onegin"; kell pool 8 õhtul harilike hindadega Marcel Pagnoli näidend „Tseesar".

Esmaspäeval, 24. jaanuaril, Tšaikovski ooper „Padaemand".

Teisip., 25. jaanuaril, Dimitri Smirnoffi teiseks võõrusetenduseks „Padaemand", Hermani osas Dimitri Smirnoff, Liisa osas Olga Tiedeberg.

Reedel, 28. jaanuaril Läti Riigiooperi balletisolistide balletiõhtu.

INDIAANI LAULJA-TANTSIJA ETTEKANDED „ESTONIA" KONTSERTSAALIS

Pühapäeval, 23. jaanuaril, „Estonia" kontsertsaalis esineb indiaanlane Os-Ko-Mon, kes esitab algupäraseid indiaani laule ja tantse. Os-Ko-Mon esines möödunud nädalal Helsingis Konservatooriumi saalis, kus ta ettekanded võeti vastu suurte kiiduavildustega.

Indiaani kunstnikku saadab klaveril proua Herscher-Clement, kes Põhja-Ameerikas põhjalikult uurinud indiaani rahvalaule ja musikat. Kontserdi algus kell 8 õhtul.

RUDOLF SCHULZ-DORNBURG JUHATAB SÜMFOONIAORKESTRIT

Kesknädalal, 26. jaanuaril, „Estonia" kontsertsaalis toimub selle hooaja viies sümfooniakontsert, mida juhatab külalisena Rudolf Schulz-Dornburg (Berliinist). Pääsmed eelmüügil teatri kassas.

Töölisteater

Täna päeval „Tootsi pulm" 15. korda. Algus kell ½3 p. l. Pääsmed 20—125 senti.

Täna õhtul „Kolmekrossi ooper" 19. korda. Algus kell ½8 õhtul. Pääsmed 25—150 senti.

Esmaspäeval „Tootsi pulm" 16. korda.

„Mees, kelle käes on trumbid" „Ugalas"

Karl Sõõdori lavastusel jõudis kolmapäeva õhtul „Ugalas" lavale Hugo Raudsepa komöödia „Mees, kelle käes on trumbid". Publikut esietendusel oli nagu tavaliselt keskmiselt, ettekanne võeti vastu võrdlemisi soojalt. Lavale viidi õige mitu lillepuhmakat.

Sõõdori lavastustes ilmneb ikka enam ja enam ansambli ühtlane häälestumine, mis ongi tema lavastuste silmapaistvamalt positiivseks omaduseks. Ka seekordsel esietendusel avaldus see ansambliline ühtlus. Lavastaja ise mängis ka kaasa — „meest trumpidega". Näitlejana on Sõõdor saanud lahti mõnestki kehahoiaku šabloonist, — nüüd peaks Sõõdor veel katsuma mitmekesistada oma miimilisi nüansse. Muide oli aga Lehmus kõigiti tõetruu. Mis puutub tema rivaali — Manivald Sinisallu — siis kehastas seda Ed. Pukk, tõlgitsedes osa kaunis karedatoimelisena. Sinisalu kõrval tundus Ly Vohu tema abikaasana vahest liigagi daamilik, nii, et kohati tundus isegi ebausutavana, kuidas säärase intelligensiga daam suutis tõsiselt kiinduda õhkurabavasse mehesse. Abielurikkumine vastaspidises suunas oleks isegi olnud loomulikum. M. Raik Katina ei saanud rakendada oma isikupärast suurt sisemist rahulikkust ja mängulist intelligentsi; kuigi ta tegi osa kõigiti rahuldavalt, paistis siiski, et säärastes energilistes, poolmehelikes tütarlaste osades Raik pole päris õiges sõiduvees. K. A. Ots sai aga endale seekord sobiva osa Okuna. Lõpuks väljaspoolt teatrit tegi näidendis Olli Naanona kaasa Helmi Kurr; tuleb tõsiselt kahjatseda, et säärane hea lavaline talent on eemaldunud teatrist. Nii kujult kui ka mängult rahuldas ta Naanona täiesti.

Lõpuks lavapilt A. Möldroolt oli seekord väga puhas ning uudne.

A. S.

TEHNIKA JA TEADU

Tinaakumulaatori pinge

Sageli kuuldub ütlusi, et akumulaatorid lakkavad töötamast, lähevad rikki ja isegi muutuvad enneaegselt kõlbmatuiks. See võib olla ka õige, kuid vaevalt on siin tegemist akumulaatori kvaliteediga. Paljudel juhtumitel on igatahes tegemist akumulaatori ebanormaalse käsitsemisega. Eeskätt on äpardused tingitud patarei valest laadimisest. Tihti söidetakse poolenisti laaditud või koguni tühja patareiga.

Akumulaatori tühjenemise voolu tugevus, olenevalt elektromootorsest jõust ja kogutakistuse summast ahelikus, väljendub oomi seaduse järgi valemis: $I = E: R_1+R_2+R_3$, kus R_1 — akumulaatori seesmine takistus, R_2 — juhtmete takistus ja R_3 — vastuvõtja takistus. Kui osa elektromootorsest jõust kulub mainitud takistuste ületamiseks, tähendab $E=IR_1+IR_2+IR_3 = e_1+e_2+e_3=e_v+V$, siis ülejääk sellest jõust, pärast seesmise takistuse ületamist ja väljendatud võrrandis $V=E-e_v=E-IR_1$, kulub täieliselt kogu välise takistuse ületamisele. Seda ülejääki, kui potentsiaalide vahe akumulaatorisse on lukustatud, õigemini lülitatud klemmide vahel, nimetataksegi ta pingeks. Kui akumulaator lülitatakse ahelikku, siis pinge ta klemmidel järsku langeb õige vähesel määral. See nähtus on tingitud sellest, et väike osa elektromootorset jõudu kulub akumulaatori seesmise takistuse (mis on äärmiselt väike) ületamiseks. Mõne minuti möödumisel pinge langeb kuni 2 V, püsib teatud aja sellel tasemel ja siis langeb edasi kuni 1,8 V (v. diagramm nr. 1, kõver T.) See on tingitud sellest, et akumulaatori tühjenemise ajal elektroliidi tihedus väheneb. Tühjenemise algul veel lahtiste pooridega plaadid neelavad kiiresti hapet ja samal ajal eraldavad enesest vett, mille tagajärjel elektroliit muutub lahjemaks, ja seega väheneb ka akumulaatori elektromotoorne jõud, järelikult ka pinge. Elektroliidi lahjenemine alul sünnib plaatide pindade juures ja kuni lahjad kihid segunevad, püsib elektromotoorne jõud mõnd aega teatud tasemel. Tühjenemisprotsessi jatkumisel plaatide poorid aegamööda ummistuvad väävelhapupliiga (tinaga), difusiooniprotsess raskendub üha rohkem, elektroliit lahjeneb tugevasti ja kuni poorid peaaegu täieliselt ummistuvad, langeb järsku elektroliidi tihedus ja seega ka akumulaatori elektromotoorne jõud (pinge). Kui viimane on langenud 1,7—1,8 V, siis peab akumulaatori uuesti laadima, sest vastasel korral läheb ta rikki. Mida suurem tühjendav vool, seda kiiremini langeb akumulaatori pinge, mispärast masina käivitamist starteri abil tuleb teostada ettevaatlikult, nimelt ei või kunagi patareid starteriga pikemat aega pingutada, vaid tuleb talle anda vahepeal väikesi puhkusi.

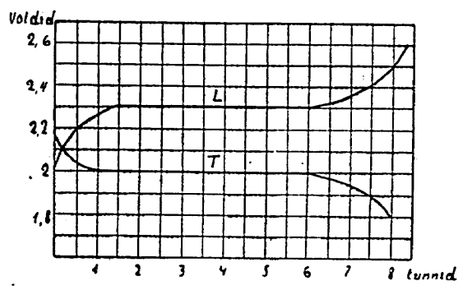

Joon. 1.

Akumulaatori laadimisel elektroliidiga sünnib vastupidine nähe. Laadimisvool kõigepealt peab ületama akumulaatori pinge ja ta seesmise takistuse. Laadimisvoolu mõjul plaadid hakkavad enesest eraldama väävelhapet ja neelama vett, mille tagajärjel elektroliidi tihedus kasvab ja sellega tõuseb ka akumulaatori pinge. Patarei laadimiseks lülitamise momendil ta pinge tõuseb järsku 1,8—2,1 V ja siis edasi tõustes kuni 2,3 V jääb teatud ajaks püsima sellele tasemele ning tõuseb siis järsku kuni 2,6—2,7 V (v. diagramm nr. 1, kõver L). Patareipinge püsimine 2,3 V tasemel on seletatav sellega, et happe hulga, mis läheb lahusse, ja hulga vahel, mis plaadid eraldavad, te kuni 2,6 V sünnib juba kõik plaatide väävelhapu muutub pliiperoksiidiks (tinaks) ning laadimisvoo oma ulatuses kulub vee l mise tagajärjel tekib ele vesiniku ja hapniku mõjul. Olgu tähendatud, et laadi tõuseb lahu temperatuur vee äraauramine lahust. perioodiliselt elektroliidile vett.

Akumulaatori pinge t praktiliselt kasutatakse teeb kindlaks selle pinge rele. Tuleb silmas pidada, mulaatori elektroliidi tihe ja — 1,15—1,12. Patar võib kasutada alljärgneva

Tihedus	Lüllitamata akum. pinge
1,28—1,3	2,15—2,2
1,26	2,1
1,21	2,0
1,18	1,9
1,15	1,8

Areomeeter Bome k otsa on kinnitatud kummi sest, mis asub klaastorus. Palli abil tõmmatakse kus areomeeter ujub. Ole vajub alla või kerkib üles Bome kraade.

Täieliselt laaditud akum roliidi tihedus umbes 32°

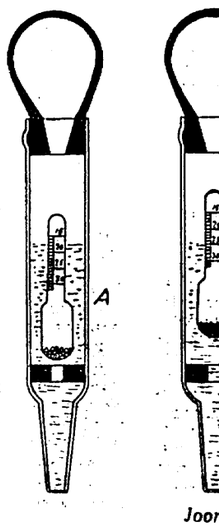

Joon

— 25° ja tühjal — 18°, B, C näidatud.

Elektroliidi tihedust tu peratuuri juures. Kui te siis tuleb lahutada igast kui areomeeter näitab 5 1,274, siis on tegelik vede 1,274 — (15—5) 0,0007 = sünnib kõrgema temperatu kraadile liita 0,0007. N juures näitab 1,260. Teg juhtumil 15° C juures 1,26

Kokkuvõetult, kui tahe ras hoida ja vältida ta rik pinge nõutavat kõrgusel.

Virtsu raudteele soovitakse mootorrongi

Teedeministrile esitatakse jodade allkirjadega palweid

Kui Rapla-Wirtsu raudtee liiklemiseks avati, valmistas see Kesk-Läänemaa ja Saaremaa elanikele suurt rõõmu, sest selle tõttu muutus ühendus Tallinnaga ja teiste kohtadega paremaks ja kiiremaks. Kuigi esialgu rongide kiirus aeglane oli, sest tee oli uus ja nõudis wajumist, loodeti siiski, et edaspidi olukord paraneb.

Aastaid on möödunud, raudtee muldkeha on wajunud ja tee liiklemiseks korras, kuid ühenduse kiirus ei ole kuigi palju suurenenud ja jätab soowida. Eriti wäsitaw ja pikaldane on sõitmine õhtul Wirtsust wäljuwa rongiga, mis Wigalast Tallinna (99,6 km) jõõmiseks 7 tundi tarwitab. Selle tagajärjel kasutawad isegi raudtee läheduses elutsewad isikud Tallinna ja mujale sõitmiseks ning kauba transporteerimiseks weoautosid, mis wõrdse hinna (isegi odawama) eest inimesed ja kauba palju kiiremini sihtkohta toimetawad.

Kuna mitmel raudteeliinil hea eduga mootorronge kasutatakse, siis esitawad raudteeümbruse elanikud teedeministrile ühispalwe, et ka Tallinn-Wirtsu raudteeliinil mootorronge liikuma pandaks ja jõgarongide sõidukiirust tõstetaks. Wigala wakstli ümbruskonnas on palwele üle 300 allkirja kogutud. Palwet toetawad kohalikud ajalehed ja seltskondlikud organisatsioonid.

Toimetusele saadetud kirjandus

„Ajalooline ajakiri" nr. 4 (1937)

Huvitava ja uudseid vaatekohti esitava sisuga. Prof. P. Tarvelilt on artikkel, mis selgitab valgustusajastu olemuse tähtsamaid jooni, prof. H. Kruusilt uurimus Liivimaa maamarssal vürst P. Lieveni Peterburis avaldatud tegevusest a. 1863—1865. Arvustuste osas võtavad sõna: kol. G. Leets „Eesti Vabadussõda 1918—1920" I osa, F. Puksoo „Eesti ajaloo bibliograafia 1877—1917" ja dr. H. Sepp prof. Sten Karlingi teose „Narva" kohta. Varia osas on sõnavõtt dr. O. Liivilt kinnismuinasvarade kaitse küsimuse kohta j. m.

Apteekide öövalve

Tallinnas

PÜHAPÄEVAL VASTU ESMASPÄEVA:

Kadrioru apteek Narva mnt nr. 64. Tel. 303-01. 1. linna apteek. Pärnu mnt. 10, Tel. 445-41. 2. linna apteek. Telliskivi tän nr. 40. Tel. 439-42.

Nõmmel

Trossini apteek, Apteegi tän. 4.

Tallinna-Harju kesk- ja kutsekoolide Vill-kogude Liidu klubiõhtu on pühapäeval, 23. skp., kell 8 õhtul. Kavas huvikõllane referaat hra A. Meikopilt teemal „Mida kõnelevad meile kohanimed", millele järgneb õhtu seltskondlik osa.

Mitmes mood

KUI VANA ON

Kaks härrat kõhtavad rutt. Ta ütleb: „Sa vaba naise sünnipäeva puhul va

Teine läheb temaga ka siis ka saab?"

Esimene: „Ütlen sulle kellelegi edasi: Ma ei tea öeldud sõsinal.

Teine imestab: „Mis. s naine?"

„Naera pealegi, kui taha tean Petöfi sünniaastat, te kui ta veel elaks, tean ku soginna, ent kui vana on tatust pole ma veel suutnu

„Kuidas nõnda?"

„Ta ajab aastad väga põlves arvasin ta vanadust näi seegi mulle enam usutä sünnipäeva pühitsenud 16. teda korraga pühitsema, nuaril. Küllap naine taha liikkamisega paari kuu võr

„Aga mis ta ütleb, kui

„Tal on väga painduv täiesti kõrvaltingimusist. kindlaks, et ta iga on kus

„Kust sa siis seda tead

„Mõnikord, kui ta nuri siis ütleb ta: „Hirmus, et kule. Kus on see suvila, m kord tõotasid osta? Kes ma veel neljakümne-aastas rahandusliku seljataguseta?

„Siis ta ju ise ütleb, et

„Pea, kus sellega! Jub ütleb: Miks sa ei vii min rani? Millal ma end siis teiste vestlust kui mitte k

„Noh, hea küll, nüüd pole enam kahekümne-aast repärane!"

„Seda ma usun! Ta läh remaks! Ja iga ta kooliõ kuni kuus klassi olnud kõrg sekest, kuidas ta jumalaü klassitoast!"

Braddock

New York, 22. 1. (E toimus Madison Square Ga se maailmameistri James Bra Farri vahel. Kümneringili dock punktidega. Farr es jooksul hästi, kuid ei suut lase ceskujulikust kaitsest. Braddock muutis oma takti kamaks ja andis talle pun